

המזכיר

עתו שבועי

לכר עניני דתים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יצא לאור בכל ערב שבת .....

מחיר החתימה על "המצפה" עם
ההוספה הספרותית החדשית:

באוסטריא-אונגריא:
לשנה 7 כתרין
לחצי שנה 3.50
לרבע 1.75

באשכנז:

לשנה 8.— כתרין
ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרין — 9.50 פראנק.

על "המצפה" בלי ההוספה הספרותית
אין לחתום.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או חזרות לנפטרים
לפי גודל השטח.
ברכת מו"ט חצי כתר. בראש הגליון
שני כתרין.

גליון בודד 12 קר.

מכתבים בלתי חפשים לא יתקבלו.
כ"י, שלא נרפס, לא יושב לבעליו.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כ"א גם שם
מקומו הקודם.

הארחה לבית המערכת לארטיסטיס-סרציה:
„Hamicepe“
ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

Kraków, 26 Października 1906.

גליון מג

קראקא ז' השון הרס"ו.

זמן ויועזלטהיער
מאורסים בחדש תשרי תרס"ו.
סמבור הישנה.

נצחון פיררהוס.

מועצת החנוך הגליצית במלה את בית הספר
העברי בקראקא, כי החסידים בעיר הזאת נתנו
ידם למתכוללים פושעי ישראל, האומרים עלינו
לכו ונכחדים מנוי ויהדו הל שינו עליו. ימים
אחרים במרם באה הכרעת מועצת בה"ס כבר
התפארו החסידים בעיר, כי בה"ס כבר נסגרה,
בלשון עבר והנהגת בה"ס לא ידעה עוד דבר.
זה מזכיר בלי משים את מעשה המאה השחורה
במרם נהרג ציר-הדומא הרצנשטיין. לפני מותו
הפיצו שמועה כי כבר נהרג, כי ידעו שרשעתם
תצליח. והחסידים מרקדים בטמחה, כי נצחו. אז
להם מנצחון כזה! גם אגודת בשונאי החסידות לא
יכלו להכות מכה מכאישה כזאת את חסידיו ומנו,
כמו שהכום קנאי החסידים בקראקא כמעשה הזה.
נכורים הם במלשינות, ברשון סתר, דבר הנחשב
בכל ימי גלותנו לגדולה בכל העבירות, שיהודי
יכול לעבור עוניהן; על שום עכירה לא נגזר חרם
מאת הרבנים בדורות הקדומים כמו על המלשינות.
אם הותרה המלשינות אין עוד שום יהודי בטוח
בקיומו והמלשינים עצמם בכלל. גם שונאי המלשינים
הרשעים האלה, אלו ההויקים לאופורטיטים בענין
התר המלשינות ואלו רצו לקחת נקם בשונאייהם,

היו יכולים לשכר את כל מתירי המלשינות כחרם
הנשבר, אין אומנות גדולה שיוכת לזה, וע"כ
ההורג רעהו בלשון הרע לא יוכל להקרא גבור
מנצח. אך לשמהתנו אין יהודי אמתי משגיה על
הזר כזה מצד אנשים המורים הוראה, על פי
התורה, כי מוטב לשלוח ילדים לגמנויות נכריים
ולגרלם לשמד מאשר לשלחם לבי"ס עברי. אנהנו
יודעים איך להעריך הוראה כזו אף אם תצא מפי
רבנים מומחים. למרות התר המלשינות לא נשתמש
אנהנו בתר הזה, אנהנו לא נלשין, כי יהודים
אנהנו ובל יום הננו מתפללים, ולמלשינים אל
תהי תקוה" אם בנקמה חפצנו די לנו נקמה לראות
את הירידה הרוחנית, אשר ירדו המלשינים כמעשהם,
אבל אין לנו הפין בנקמה, כי ברור לנו שלא ידעו
הפתאים מה הם עושים, גם הם קרבן להפין אחרים,
למועלת יהודים, המשתמשים בחסידים שלא מדעתם
בשם הרת... אנהנו לא יתפלל "יתמו חוטאים",
כי אם, "יתמו חטאים". אולי עוד יבוא יום ויפקחו
החנטיאים את עיניהם ויראו, כי הרשיעו לעשות.
וכמו שאין מנצח אמתי בנצחון פיררהוס כזה
כן אין גם מנוצחים. בעה"כ בקראקא בקשו בצדקתם
ליסד בי"ס עברי, למען הציל מאות בני יהודים
מטמיעה בנוים, משמר ומפירד במשפחות ישראליות,
ודע ע נכשלו ברשעים, שהפרו מעשיהם. אבל ידיהם
לא רפו, לא ינוחו ולא ישקטו. כ"ס כזה יהיה
והכשלוך יורם איך ליסדו ביתר והירות ויראו שונאינו
ויבושו.
אמר יאמרו על מיסדי בה"ס העברי, כי לא

אבו שמוע בקול ביד"צ בקראקא ובקול יתר הרבנים
שאסרוהו. וכן יאמרו חסידיו קראקא ובפני יראת
שמים שלהם הנם מתפלצים ומתלהלים: היתכן,
יהודים לא ישמעו בקול ביד"צ! יהודים יתרהרו
אהרי מעשי ביד"ר! הריסות הדת הם רואים כזה,
הלול כבוד ת"ת. זאת ויכלו להודיע רק כהוין, זאת
הודיעו לרבנים, אשר הוציאו מידם בערמה ובשקרים
את התימותיהם על נוסחי המכתבים ששלחו להם.
אבל פה בקראקא יודעים הכל, כי רק החסידים
פה הם העוברים תמיד על פסק ביד"ר ומכזים את
הוראותיהם גם בדיני אסור: התר. הרב הגאון ר'
היום אריה הורוויץ האב"ד פה התיר ע"פ התורה
לשאת משא בשבת בקראקא. יען מכצר מוקף
סוללות ומצודות ושערים ונהרות היא העיר. וחסידיו
העיר ממאנים עד היום לשמוע בקולו והם כורכים
מטפחותיהם על צואריהם אף בקיץ (זה אינו משא
לפער) למען בנות את פסק הרב הרב הגאון יסד
כבר לפני שלשים שנה בקראקא כ"ס עברי כזה,
ללמוד תורה ודעת יחד והחסידים הרפוהו ויגדפוהו
וימרו חיוו עד שהורידוהו בדמי ימיו שאולה.
אפס שני הדברים האלה הם להחמיר, הם בקשו
להחמיר יותר מן הרב ואפשר היה לחשוב, כי
מצדקתם ומקנאתם לתורה מרו את פי הרב הגאון.
אבל המה מסרכים לפסק ביד"ר פה גם להקל. זה
כמה פעמים אסר הבד"צ פה שחיטת חוץ, שאינה
עומדת תחת השגחתו וחסידיו קראקא הפנינו נגד
ביד"ר וביאו אוזות שחומות מן החוץ, לבטל פסק
ביד"ר ולבוזתו. לפני הפסה אסר ביד"צ פה את

פיריטון.

הפרעות התחילו.
ציור מימי הפרעות האחרונים ברוסיא.
... ביהנו, בית ישן נושן ורוע העומד בטבור
העיר, גועד למרכז אספת חברי ההגנה העצמית. אנכי,
אמי ושנים מחברי ההגנה העצמית, יעקב ופרץ, עמדנו
על יד החלון ונכח החוצה. היום יום כהה ומעונן,
השמש נסתרה והשמים התכסו בענני עפרת כבדים.
האדמה לחה ומלאה רפש וכצה, ובחוץ אין עובר
ושב. רוח עצב מיוחד שפוך על פני הדומיה הזאת,
ונדמה לנו כי הארץ, הכתים והעצים מתאפקים מבני
עצום ועוד מעט והתפרצו בקול יללה נוראה.
וליל קודר ואפל הולך הלך וקרבו... בבית קריר
ושומם, מעטה אבל פרוש על כל פנה. הרצפה מלכלכה
ומרופשה, כלי הכית מפזרים פה ושם, בלי כל סדרים,
הכתלים, שהסירו מעליהם את תמונותיהם — שוממים
ועצובים, ככלה, שהסירו את עדיה מעליהם...
— תודה לאל — נאנחה אמי — אין איש
מתראה בשוק... כנראה לא יהיה היום דבר... ואך
לשוא פחדנו...

אנחנו אך חכינו לדברים האלה, בזריות וברעש
הפשטנו את אדרותינו מעלינו. נהנינו, שבעי רצון מאד
היינו על שנהפטרנו מכנרניו הרטובים, מהעמירה על
יד החלון, מהריקות והשממון הממלאים את כל הרחוב!...
— אמי! עתה נשפת את המחס! קורא אני
בקול צוהל. — מחי כמו נקרש, ראשי נעשה ככד עלי,
הרנשתי ליאות עצימה בנופי, וגם נפשי כלתה אחרי
מנוחה שלמה...
— ראשי סחרחר עלי! מתאונן יעקב. — ופרץ
חולץ את עצמותיו. ומנחך כהתול מר:
— בין כה וכה ילאונו היחפים עד שלא נוכל
לשאת גם את מכותיהם... אמי עורנה נצבת על יד
החלון ומכיסה החוצה...
— התאמינו לי — פונה היא אלינו בקול
צרוד המהול כדמעות — כי כבר נלאיתי נשוא את
התלאה הזאת; אותו החכו, אותה ההתקרבות האמית
והכלתי פוסקת של האסין, אותו הרגש המר הרגעי,
אותו הכאב העז של הרעיון המנקר כיתושו של
מיטום — מוצץ את לשד חיתי ומכריעני ארצה.
— אבל די לכם לדבר מזה! — מתחנן יעקב
ולוחץ בידו את ראשו — השיחות האלה כבר היו
לי לזרא. כל היום משוחחים רק ע"ד הפרעות והיחפוס...
— נשים קץ לצרותינו — מציע אנכי לפניו.
בשמחה מיוחדת מקבל הוא את הצעתו, שנינו

חשקנו להרחיק מלבנו את המחשבות הנגות וההרהורים
הרעים המעיקים את אכפס עלינו... זה שבועות אחרים,
שמרפרפת באויר איזו שמועה כחה, קלושה, בלתי
מבוררה: כי יפרעו פרעות בנו... מי, מתי ומדוע?...
אין איש יודע, והשמיעה נעשה יותר ויותר תכופה
ובוררה... כשר משחת עוכרת היא בכתי היהודים
וגזולת את מנוחם, ומגרשת שנה מעיניהם... וכיום
ההוא היינו כלנו נרעשים ונפחדים, יותר מאשר בכל
יום... התארגנו, עמדנו על המשמר... ונדמה לנו, כי
עשינו איזה דבר ממשי — אף שאנחנו בעצמנו לא
נתנו אף ערך קל לעבורהנו — רוגש מעיק לחץ את
את לבנו הבואב...
פרץ שוכב לו פרקן על הספה ומתנמנם, אמי
מתחילה לעשות סררים בבית, שופתה את המחס,
מסיקה את התנור ומדליקה את העששית. הכית מתמלא
אירה, ועוד מעט ואני ויעקב רעי מתעמקים בהליכות
השחטטט. אך עד מהרה תכחל נפשי בשחוק המענין
הזה, הליאות בנופי מתגברת, והנני נשען אל הקיר.
במחי מתחילים מתבלבלים המין זכרונות נעימים של
ימי עלומי, ועוד מעט והנני נשא על כנפי דמויני
המתרברב, והנני רואה לפני: שמי תכלת זכים ובהורים,
עשבים ורקים מזהירים המכסים במל אורות, פרחים
נחמדים המרהיבים כה עין כשלל צבעיהם, ועל הכל
מרחפת איזו שליה נעימה, איזו מנוחה מענגת,

בהכנעה ובכריעה והשתחוויה. העם האנגלי ושריו הכינו חבל צירים, לשלוח לברך את העם הרוסי ופניהם היו מועדות אל מורומצב, מי שהיה ראש הדומא בתור בא בח העם הרוסי. הכלית הכרבה היתה להבין את הברית הנכונה להכרת בין אנגליא ורוסיא בענין גבולות אויב. הדבר הזה היה רע בעיני המאות השחורות וישלחו הוזהרה אל הממשלה, לבלי הת רשות לצירי אנגליא לבא. מיד נשמעה הממשלה אליהם ותשחך לממשלת אנגליא להגיד, שאינה יכולה לקבל האחריות שלא יאונה רע לאנגלים הבאים והרפוטציא לא באה. המאות השחורות מהאספים בפומבי ככל מקום ולהמפלגה החפשיה המתונה, שהיתה שלטה על רוסיא בשנה שעברה, אין רשות להאסף, ידיהם רפו ורוחם נמוג. הודון מושל בכל, והארץ שקטה...

חליפת המניסטריים בצרפת. בצרפת התפטר המניסטריים מפני סכסוך בינו ובין הפרלמנט בדבר השכון ההוצאה, מניסטריים חרש יתכונן עתה החת יר קלמנסא, שהיה עד כה מניסטרי לעניני הפנים. גם עד כה היה קלמנסא הרוח הפועל לכל הממשלה, רק מפני היותו פנים חדשה בממשלה לא נהנה משרת ראש המניסטריים על שבמו. עתה יעמר הוא בראש, הוא שהיה המיר ראש המשטינים לכל ממשלה, ולא מניסטריים אחד הפיל הוא למשואות וזה יביע את המהפכה השלמה, שכאה על צרפת בשנים האחרונות מן הקצה אל הקצה, מארץ ממשלת הכהנים והצבא לארץ ממשלת החרות הקיצונית. המהפכה נכרת עוד יותר בהתמנות הנגראל החדש פיקאר למניסטרי עד הצבא. האיש הזה, שהחל להלחם בממשלה הרשעה וימסר נפשו על האמת ויגל את חרפה העריצים ובעוד זה הפילוהו הזרים אל הבור וישקוהו כוס דרייפוס, האיש הזה יעמר עתה בראש הצבא הצרפתי, שהוא התחיל למהרו מכל זדון ורשעה. ושונאיו רואים וחוקרים שן, במניסטריים הזה אין כל פשרה, אין כל הודאה במקצת, הוא כלו רדיקלי ומעשיו והכוונתו ברורים וגלויים.

בעק, ראש מטה הנגראלים בצבא המשותף, כי השפיעו על המושל לבלתי עשות רצון המאדיארים והם היו מכרחים להתפשר עם המושל כלי פרוד אונגריא מאוסטריא בעניני הצבא. גם הגראף בעק הזה (דוד ראש הממשלה האסטריית) עזוב עתה את כנו והמאדיארים צהלים, כי נצחו. ממלא מקום המניסטרי לעניני החוץ לא התמנה עוד ולא יתמנה בימים האלה, אף שמניסטרי בזה נחוץ לפני הקהל הדלגציות, אשר לפניו יתן המניסטרי הזה דין וחשבון. מפני העמידה לפני הדלגציה האונגרית ירא גולוחובסקי, כי המאדיארים החליטו להביע לו אי-אמונתם בו, על כן סר המניסטרי בעצמו במרס שמע את המלים הקשים כפירוש. ממלא מקומו קשה למנות עתה. בי מנהג הוא למנות למניסטרי לעניני חוץ פעם רפלומוט אוסטרי ופעם רפלומוט אונגרי ואת המנהג הזה קשה עתה לקיים, כי המשרה מגיע עתה לגראף סדיעני-מאריש המאדיארי, ציר אוסטריא כברלין, אבל המניסטרי לפיניץ המשותף הוא עתה מאדיארי, הבארון בוריאן ואין להעמיד שני מאדיארים בראש הממשלה המשותפת. כפי ההשערה לא יוקם לעה עתה מניסטרי לעניני החוץ. בי-אם הבארון בוריאן הנ"ל ישמש לפי שעה גם במשרת מניסטרי לעניני חוץ, לקים את המנהג ואחרי בן יתמנה רפלומוט אוסטרי. האשכנזים בפרלמנט האוסטרי יבניסו אינטר-פלציא וישאלו את הממשלה איך יתכן שהמאדיארים בגאותם יכריעו בפוליטיקה החיצונית והם יפילו את הממשלה הבללית?

המצב ברוסיא. אין עוד כל זכר לנצחון החרות, הסער הריאקצי מאמא בחמה עזה את כל עקבות החפ"י וישב את הכל לאיתנו. הזדון הוא המושל, הוא האליל, הוא הנערץ והנקדש ולו יקראו שלמון היחיד. באמת אין כל מושל כרוסיא. רוח הזדון רודה על כל והוא מתגשם בחפץ הפראי של המון הבורוקרטים וההמון הנבער המעריץ כל ישן ומפניו יחררו אדירי הממשלה, יזוע גם כסא הצאר. רוח הריאקציא המבוטא בכל יום בחוצפה שאין במוה מתוך עתוני הנסוגים אחור, הוא הוא השלמון, אשר על פיו ירדו המניסטריים וכל אלפי פקיריהם וגם מעט הנחחות, שחפץ הצאר ועבדיו לתת לעם, יעצרו מפחד עזי הפנים, אנשי המאות השחורות, המכבידים אכפס על כל. המניסטריים יצמדקו לפנייהם כמו לפני ארוניהם ובל חפצם יעשו באימה וביראה המעירה רק שחוק לעומד מרחוק. חוצפת עזי הפנים ההריוטים ההם, הרוצחים הנבערים, עושי כל תועבה, גדלה כל כך עד שהם מעמידים פנים באמת כמושלים ברוסיא, הם מריצים טלגרמות למלך אנגליא ולקיסר אשכנז, המה מציעים חקים, המה מתנים תנאים והממשלה מקשיבה והקודרים... לוא המית און לדבריהם המרים... סימי עוד לא ראיתי אנשים מתיאשים ונדהמים באלה... פקיר התחנה הודיעם — הוא מביר ומודע למר ליפשיץ — כי קבל פקודה חשאית מאת שר הפלך, לבלי הת ליהודים להבנס אל בית הנתיות... גם הרפוטצייה, שנשלחה אל שר השוטרים, להתחנן מלפניו, בי יגן עליהם ולא יתן למשחית לחבל, לא הועילה בלום ותשב מביתו במפח נפש.

— עצתי הוא, כי יאספו את החברים! מתערב השני בדבריו.

— כן בן! מסכימים בלם להצעתו, נחוץ לגשת אל העבודה. כלנו מחליטים ללכת הרחובה, לראות את הנעשה שמה.

ברעדה הנני מתלבש באררתי ונמשך כמעט כלי כח ורצון אחרי חברי. וברחוב רעש והמולה, הכל נדחקים ונלחצים האחד אל השני, בצאן אוברות בהרגישן את הסער המתחולל לבוא על ראשנו... מאחד הבתים מגיע לאוזנינו יכבה נוראה של אשה.

— מה קרה? ולמה היא הבכיה הזאת? שואל פרץ בלחש.

— אמנסיש מה לבכות? עונה לו יהודיה אחת כאנחה שוברת-לב — חמת ד' נתכה עלינו! חרבן ממש! זה אך דגע שבה בת פעלדמאן מן ההחנה

הקמה של פסח המוכב מן החוץ וההסידים ממרים את פי הב"ד בודון ומביאים עגלות קמה למצות מחוץ לעיר ולפעמים גם בנשם סוחף. ועתה, כאשר אנכו המה את הבד"צ הזה באיומים ובהתראות לחתום על האסור נגד ביה"ס העברי, הם צועקים על בעה"ב ועל הרב ד"ר יונג, שהם מזידיים למדות פי הבד"צ. באסור והתר הלא בודאי על כל אנשי הקהלה לקבל פסק ב"ד בלי פקפוק והרהור, אף אם יאמר על טרפה כשר ועל כשר טרפה, והם רשאים לעבור ולא אהרים. רק כאשר יתנו המה בענותם הקרושה הסכמה לפסק ב"ד, אז אסור לעבור. טרור רוסי אנו רואים בזה וברוך המקום, שלא נתן להם ח"ו שלמון בקהלה ורק במלשינות ובשכירות מכים בסתר הם מכרחים להלחם בישראל והכל מכירים בזה אותם ואת מעשיהם. יודעים אנו שיש בין החסידים גם פה אנשים טובים וישרים היודעים לשפוט על דבר לאמתו והם מתהלחלים בסתר על מעשי חבריהם, וצר לנו מאד לפגוע גם בכבודם. עושי התועבות הם רק עזי פנים אחרים, המכבידים אכפס על כל חבריהם. אבל כל זמן שלא יוציאו החסידים את חבריהם הרשעים מתוך כללם ולא ימסרו מודעה, שאין כלם חיבים באחריות מעשיהם, עלינו לתלות את הקלקלה בכלם, כי אין אנו יודעים מי ומי הם המרשעים.

בערים רבות יריעו צוררי הציונים על סגירת ביה"ס העברי בקראקא ויאמרו: אבן נודע הדבר, כי אין ביד הציונים לעשות מאומה. צוררי הציונים השמחים לאיר מתאזרים עתה עזו להוסיף להלחם. הציונים אמנם לא ייראו מפניהם, אבל למען האמת עלינו לבטל בזה דבר שקר, שהפיצו בחוץ בודון ובשגנה ונודיע, כי יד הציונים לא היתה בדבר יסוד הגמנויות העברי ולא התערבו כלל בדבר. המיסד ד"ר יונג ובעה"ב, שתמכו את המוסד ואנשי הועד שנהלוהו, כלם מתנגרי הציונים. אמנם הציונים שמחו כמוסד, כמו שהם שמחים על כל דבר טוב, אבל במקרה לא התערבו בזה במאמה.

על המצפה

מן העתונים.

העסקן הציוני מר דוד טריטש, המתאמץ זה שנים רבות למשוך את עיני-כל הרוצים בישוב יהודי בא"י ושכנותיה אל האי קפריסין ואל אל-עריש (מדבר שור), מצא לו עתה שעת הבשר להוכיח מה טובה כמעט ערומה וגוה מלא פצעים אנושים, בודאי יש מה לבבות, חרבן נורא ממש!...

בבית המדרש הגדול הננו מוצאים כנפיה יהודים, ובלם כך חורים, כל כך נרעשים ונבהלים, פניהם מביעים יאוש והוגה עמוקה, כלם מקשיבים בכונה מיוחדת לכל הגה, לכל מלה, ומתיך עיניהם מכצבץ פחד נורא.

— למה מחשים? מדוע אינם עושים מאומה? שואל אברך אחד, הרועד בלו מקור.

— מה השיב שר השוטרים? שואל אבי כראנה. יהודי גויץ אחד נגש אל הכנופיה ומתאנח: אכן רע מאד אחי! הנה שב לעווין מבית הנתיות, בעצמו קרא את הפקודה, שנשלחה לפקיד התחנה... כלם נדחקים אל היהודי הגויץ, נועצים את עיניהם הקפואות בו, כמו חפצים לדלוה איזה סוד במום מלבן, והיהודי מדבר לו לאטו, מלה אחרי מלה ובחררה.

— אמנם בן אחי! אמללים אנחנו. שרפו את כל בתי היהודים, שדרו, הרסו הכל בלי חמלה, הרגו אנשים ונפן, חנקו עוללים רבים ויונקי שדים, עשו מעשי אכזריות, אשר תסמר נפש השומע... חבורה יחפים אחת הלכה רגלי אל הכפר ק, שם דרים בערך חמשים משפחות יהודים, והחבורה השניה הולכה הנה... היהודים נעשים עוד יותר מרובאים, אנחות הכופות מהפרצות מנפשותיהם, הם מחכים עוד לאיו

ענינים מדינים

נפירת הגראף גולוחובסקי. המאדיארים הפילו סוף סוף את המניסטרי המשותף לעניני החוץ גראף גולוחובסקי. הוא מסר כהב התפטרותו והקיסר קבל את ההתפטרות. גראף גולוחובסקי לא היה רצוי למאדיארים זה במה, כי חשרוהו אותו ואת הגראף ומה חפצתי, כי יתמשך ויארך המראה הזה עד אין סוף... אך הנה נשמע בחדר קול מלא עצב ותמדורים והכל יחלף מנגד עיני.

— השמעתם? בעיר משהעים, כי עוד בלילה הזה יביאו הפורעים הנה. אבי נעשה חור ונכהל, בכבודות הוא מנמנם בלשונו. גם יתר אנשי הבית קופצים בבהלה ממקומם. ורגש מר תוקפני ובעוד רגע הנני מתמלא חמה עזה וקורא: מה? עוד הפעם חדשה? עוד הפעם אוהם הספורים הבדויים?... חי נפשי, כי אך משגעים הם! עוד מעט ופיצו שמועה, כי אבני המרצפת התרוממנה מעליהן, והנפצנה את השמשות בחלונות בתי היהודים ולכם ימק מפחד!... הביתה נכנסים חברים אחדים.

— אחי! בעיר מהומה ותנועה רבה! מודיע האחר.

— נחוץ לאסף את פלוגות ההגנה ולזין אותן, מציע השני.

— שקר כל הדבר! מתלהב יעקב פתאם. ופרץ מתעורר משנתו נרהם ונרעש: — מה, מי בא?... אך אין איש משיבו. כלם שותקים ומביטים עליו בצער ויגון פנימי. שקר הדבר! קורא גם אני בההמרמרות משונה. מה זה הדבר? — משיבני החבר המודיע בלאט ובעצב — זה אך יצאתי מביתי שם יושבים צפופים חבורת יהודים... לוא ראית את פניהם הזועפים

הצעתו גם לפי שמה הציונות וגם לפי שמת הארציים והוא רוצה לשוב לחבר שתי האחיות הנפרדות לעבוד יחד בזה. ב"נייע צייטונג" של ר"ר בירנבאום מרח מר טריטש במאמר גדול להוביח צרקה דעתו. הוא אומר שם בתוך דבריו:

העוסקים בשאלת היהודים יודעים דבר אחד ברור: אנחנו צריכים לארץ פנויה, אשר שמה יפנו גולי היהודים... שתי ארגוניו ציוניות הן העוסקות בשאלת הארץ: הציונים והארציים. הציונים רוצים דוקא בא"י והארציים אינם רוצים להמתין עד שתהיה א"י מבשרה לשוב אוטונומי ודם מבקשים מדינה תחת יד אנגליא, שתהיה מכשרת לקלוט מיר את גולי עמנו. שתי אלה מתקוממות בלי סבה, כי הקנגרס השביעי, אשר בו נפררו הארציים מן הציונים, באר בפרוש את פרוגרמת הארץ באופן שיש לעבד מיד בא"י וגם בלל בפרוש את הארצות הקרובות לא"י בתוך הפרוגרמה הציונית. הכינה בזה היתה לרבות ביחור שתי ארצות העומדות תחת יד אנגליא: הארץ קפריסין וחצי האי סיני, שחציו הצפוני הוא חלק מא"י השייך עתה למצרים. הבללת שתי הארצות האלה בא"י התן עבודה למדי לאלה שאינם בושחים לע"ע בא"י עצמה, אם בן לא היתה סבה להפרד. עד כה היו משפטים קדומים על ארות הארצות האלה, אמרו שאינן ראויים לשוב יהודי. עתה באה העת, שגם מהנגדי הדבר לא יוכלו עוד למוש ממנו. בהתפתחות קפריסין עוסקה עתה חברה אנגלית-מצרית, שבראשה עומד המומחה החרוץ סר ויליאם וילקוקס וממשלה מצרים שמה לבה עתה להפוך את אל-עריש לארץ נושבת.

הבותב מביא דברי הארגון של ועד פלשתינה הציוני "אלמגניאלאנד", המודיע על אדות החברה הזאת, שנוסדה לשוב קפריסין. שמה היא Anglo Egyptian Land Allotment Company. הונה היסודי הוא עשרה מיליוני מארק. חלק גדול ממנו היא רוצה להשקיע בקפריסין, להפריא שם ארמה בורה ולמכרה לקווינוסטים עובדי אדמה, להלוות להם בסף ולתת להם צרכיהם בהקפה עד אשר תשיג ידם. האדמה ראויה ביחור לנטיעת צמר-גפן. החברה המציא להם בלי עבודה ומבנות ותעשם לאנשים אמידים, אשר יוכלו לקנות סחורות אנגליא. בקפריסין עצמה יוסד בראשית השנה הבאה באנק לעבודת הארמה בהון של שתי מיליונים ומחצה בהר. ממשלה מצרים הנהיג מרוץ אניות קבוע בין אלכסנדריא ובין קפריסין. חברות אחרות ובעלי הון שלחו מומחים לתור את קפריסין ותוצאות הקירותיהם התפרסמו בעתוני מצרים. בלם העירו, כי מבשרת הארץ לעבודת

האדמה והמתישבים שם יעשו עמקים טובים. ידוע שהיו ימים, ששהי מיליוני נפש ארם ישבו על האי הזה ועתה מספר יושביו רק רבע מיליון. עוד בשנות המאה ה"ט" הוציא האי שלש מיליוני קילוגרם צמר גפן בשנה ועתה אף לא מאתים אלף ק"ג. ממשלת אנגליא בעלת האי, המשוועבר עוד להשלמן, החליטה להתאמץ עתה לעזור להפחתת הארץ, לקבל את מסי יושבי הארץ, שהם משלמים לטורקיא, על חשבוניה ולבנות שם מסלה ברזל חרש. חברת האניות האשכנזיות הרבה עתה את משאה ומתנה עם ארצות המזרח והנע גם בקפריסין, ובנוגע למרכר סיני כבר התחילה ממשלת מצרים להפכו לארץ נושבת. הנראף קראמר ההמנה לנציב הארץ. הוא יקים שם גרוד צבא רובבים על גמלים. במקום הנקרא "נחל" באמצע המדבר יושב פוליציא, לשמור את השלום, יבנה בית תפלה לישמעאלים ובתים לעובדי ארץ. הממשלה התן בסף לחפור העלות מים, לנטוע אילנות וגנים. ביחוד יהיה מקום מושב טוב באל-עריש ודרבים וקוי מלגרא יבנו ככל המדבר. כל פני המרכר ישנו לטוב אם יעשו כל הדברים האלה. עתה אין עוד צרך לחפש אחרי ארצות אחרות, כי שתי הארצות האלה הן על גבול א"י בחפץ הציונים ותחת ממשלת אנגליא בחפץ הארציים. מפני התישבות עמים אחרים פה אין לירא ואוטו-נומיה יהודית במקום מושבם היא בטוחה כל כך כמו רוב יהודי אחרי איזה זמן, ומה הרבר חסר? חסר רק שוננביל יחפוך להבין את הדבר כמו שהוא ושהציונים לא יסתפקו בהבנים את הארצות השבנות לא"י אל תוך הפרוגרמה. בי אם יעסקו בהן בפעל, חסר עוד התאחרות כל הפקטורים העוסקים בשאלת המצאת ארץ ליהודים. בי רק את זאת אפשר להוציא עתה אל הפעל. כבר עתה מתישבים גולי רוסיא בהמון רב בא"י, בכל חדש יבאו מאות גולים יהודים שבה והארץ תהפחה לעינינו באופן שלא היה במוהו מהמול שלושם. היק"א התחילה לעבר בכח חדש בקפריסין, חברות חובבי ציון גם הן התחילו עבודתן בהתאמצות חדשה. החפץ להמציא מפלט לאחינו גדול עתה משהיה.

הכותב מזכיר, כי בחדש יאנואר שנה זו החליטה אספת צירי בל החברות היהודיות בכרים, להשהדל ברבר ישוב גולי היהודים בארצות המזרח. הדבר נשתקע, כי לא בל החברות השתתפו באספה, יען הציונים הזמינוה. עתה נחויץ לפי דעתו, כי ההאסף אספה שנית בזאת והמוזמנים יהיו חברת העזרה האשכנזית או "בני ברית", למען השתתפנה בל החברות היהודיות הגדולות ותתעסקנה בהכנת ישוב יהודי בשתי הארצות הנ"ל. באספה הזאת אפשר להוציא את

הקריאה אל ממשלות אירפה בדבר רשעה רוסיא, בהצעת נתן בירנבאום, אם ע"י צירי בל החברות או גם לצרף אליהם בחירי כל היהודים מבל הארצות, בחפץ בירנבאום. אז יהיו לשני המעשים יתר תקף ועוה. ההצעה הזאת ראויה היא שישמו אליה לב בל מנהלי הארגוניו ציוניות הגדולות ויבחנוה. כי אמנם אחרי שהבניו הציונים את הארצות הקרובות אל הפרוגרמה אין שעתה הבשר גדולה מזו, לכונן ישוב יהודי על גבול א"י. הלא בל התנאים הנחוצים לשוב ישנם פה. בתחלה אמנם לא יהיה ליהודים נעים מאד לשבת בקפריסין ביחד עם צורריהם היונים, אבל לא יארכו הימים ויהיו היהודים שם הרוב בארץ ואז לא ייראו מפניהם, וסוף סוף תחת חסות אנגליא יעמרו.

*

והסתדרות הארציים קבלה עתה צורה אחרת ואין עוד בל תקוה, שיהחברו עם הציונים בחפץ דוד טריטש. בהשהרלות ישראל זנביל נקבע ועד בן חמשה חברים, להמציא ארץ לשוב יהודים. חברי הועד הם לודר רותשילר מלנרון, אסקר שטראוס הדפולמט האמריקני, שהיה ציר אמריקה בחצר השולמן והעתיד להיות מניסטר באמריקה, דומס סימון ראש חברת העזרה באשכנז ומשנהו פאול נאטמן ופרופסור מנרלשטם מקיוב. עתה אין אפשרות עוד שיהחברו הארציים אל הציונים ויהפשו, ליסד מושבות על גבול א"י במרה המצערה שהציע טריטש. המה ישאו עיניהם רק למרחוק, להתרחק ככל האפשר מא"י. והנאציא-נאלצייטונג" הווינית ארגן יש"א מריע תרועת נצחון על התמנות האנשים הגדולים האלה לועד המצאת הארץ ואומר:

יה שנים רבות לא נשמעה שמועה חשובה רבת הערך בזאת. לא רק העובדה, כי ניסד ועד בזה נכבר לתולדות היהודים בעתיד, כי אם עוד יותר המסבה, כי דוקא האנשים הנזכרים למעלה יעסקו בדבר החשוב רב הערך ורב האחריות המוטל עתה על היהודים. העקר הוא, כי בל העבודות, בל המשא והמתן עם הממלכות וההתפשרות יהיו מהאימים לפרוגרמה של יש"א. והנאי חשוב יסודי בפרוגרמה הזאת הוא להבטיח לשוב היהודי במדינה היהודית עמידה ברשות עצמו בבחינה פוליטית, תרבותית וכלכלית, בלומר להוציא אל הפעל את הפרוגרמה הבולית, אם גם לא בפלשתינה, ואת המפעל הגדול והקשה קבלו על עצמם אנשים העוסקים בפעל בפוליטיקה הגדולה של העולם, אנשים הרגילים מעולם לשקול כפלם את כל גבולי האפשרות של כל רבר בטרם יגשו לעשותו ובטרם יקבלו את האחריות עליו, אנשים בעלי לב רגש

אלקים עמכם! אנכי אינני מאלה היחפים והפורעים... חפץ אנכי רק ללון בביתכם ולא יותר.

פחרי פג, ואנכי מרים את קולי כמו לוא עמד במרחק רב ממני וקורא אליו: "אין מקום! אין מקום פנוי בביתנו!"... האכר מתבונן רגע סביבו ובהתפעלות משונה הוא מגמגם: "חס וחלילה! אנכי אינני מאלה" — והולך לו, ועמו יחלף צל שחור ואיום מביתנו, ובלנו מהחילים נושמים לרוחה... "וררף אותך קול עלה נדף", עולה בזכרוני הקללה הנוראה של ההובחה, ואיוזו אבן בכדה מעיקה את נפשי, והנני חש, כי עוד מעט ואתעלף מכאב ומצער... הנני יוצא החוצה לשאף מעט רוח. ובחוץ ריק ושומם, העננים על פני השמים מתבלבלים, ושמים בלי ראשית, בלי הכליה... אך הנה קול שאון, צהלה מטילה אימה עולה באוני. לבי מהפליץ וחש עתידות נוראות, והנני מתחיל לרוץ במהירות, ונתקל באחד מחברי העומר על המשמר; הלז עובבני ומוריעני, כי היחפים כבר באו העירה מווינים בבשולים, בקרדומה ובמפצים...

וברחוב התעוררה מרוצה והנועה רבה; סערת הרוחות הגיעה למרום קצה, ובכל מרגש כי השעה הנוראה הגיעה.

— איה היא ההגנה העצמית? — קורא אחד בקול נואש—למה הם מתחבאים?! הבה אחי! נלך נא אל הגשר! ההנכם רואים?!

באותה העת שבים הביתה גם הורי נרגזים, שוממים ונבובים.

— נחבש נא את הכרים והבסותה — אומרת אמי בלחש. בבית מתחיל שורר מחדש אי-סדרים, הוה ובהו כמש, הדלת פתוחה למחצה, ובכל פנות הבית מרגש התחלה חרבן נורא. וקצף נורא מבקע את לבי, הכעס העצור בחבי מתפרץ, בועם אני על אמי, שברגעי בלהות באלה השים לבה לרברים קמני ערך? ואנכי קורא בקול נרגז: "איזו עבודה בחרתם לכם? הנה היא דואגת לבסתותיה... עוד השיבו אלפי תודות לך' באשר תשאר שלמים בנופכם"... אך בהתבונני בפניהם נדמה לי, כי זקנו של אבי נעשה אפור, ופני אמי נתקמטו למאד; והמראה הזה מרגיזני עוד יותר, ומתוך רגז אני מוציא מפי דברים בלתי ברורים, בלתי מובנים לי לעצמי...

על פני מפתן הפתח נראה אבר גבה-קומה ובירו נוצץ מטיל-ברזל. אמי נלחצת אל הקיר, ופניה מלבינים בסיד מאימה, קולה נחבא בינתים, בשאלה: — טשץ טרעבא טשץ לאוויטיש? ... (מה חפצך בן-אדם).

התאורתי עו, צעדתי לפניו, הסתכלתי בו, ועל פני מצחי הבווער, עבר בעין קפאון, כמו נגע בו ברזל קר. האבר עמד כמשהומם ובמבהל.

— למה נבהלתם ככה? שואל האכר בתמיה —

מדה, לאיזה מוצא... הנועה מחניקה ביניהם, דומה כי הם מטפלים ב"בר-מינ", יסוריהם גדולים ונוראים...

— אספו את החברים אל בית הבנסה הישן! מספר יעקב פתאם — בלם תשלחו שמה!

חברי נחפזים ואצים לררכם...

והיהודים מביטים אחריהם בעינים מביעות תקוה ויאוש באחר.

— היש בידכם לכל הפחות אקרחים במספר הנון? — שואלני האברך הסודעוע ומתנודד מקרה.

— הבז להם לבלם, לאברון ילכו עם אקרחיהם ובל הגנתם — מתמרמר יהודי אמיד ויחסן קצת — מי יתן ולא התערבו בלל! בל האסונות אך מידם הם לנו...

איזה איש מנסה להצדיק את חברי ההגנה, אך היהודים אינם נשמעים לו. אחד אחר הם משהמטים כפופים ונרכאים, והולכים לבקש להם הצלה ומחבא מפני הזעם... והשמים לבשו קררות, העננים התעבו ויגדילו את החשבה, ומטר סוחף נתך ארצה. לבי מהבוץ, ותשוקה מתעוררת בלבי לנוס מפחד, לברח מפני החשבה, הליחית והקר... הרוח מתחיל נושב בחזקה, הוא חורר כבר מבעד לבגדי ומרעיר את אברי, הנני חש קפאון נורא בגופי, וגם נשמתי סומרת מקרה... בעל כרחי הנני שב הביתה להתחמם מעט.

יאחיהם הרצוצים, אבל יתרחקו מכל סכנה, הרגילים יתעבד את הלב החתה השגחה התכונה, אנשים אשר עבודתם היא העודה טובה, כי פעולת ימ"א אינן חנוס, אינן הקוות רחוקות, כי אם עבודה רצינה, העשויה בכבוד ראש.

הבית מוזר ומזוה לזנביל, שאינו הוצה דיקא לעמד בראש ההסתדרות שיש, הוא חפץ רק בהצלחת הדבר ויצרף אליו אנשים בקיאים ממנו והוא עומד מדחוק ושואף נחת. אנחנו יודעים אל מי ירמזו הרבנים האלה, אבל חוששים אנו פן ההפך לו נחת הרוח להונה, כאשר יעסקו בדבר האומי אנשים רחוקים מאד מראיות ישראל והם יכריעו ויא זנביל. הבארון הירש אהב את ישראל כודאי לא פחות מן הורד ריתשינה, אבל הרעיון חסר לו ומפעלו שעלה לו ברמים מרבים כל כך, נשאר מעשה פולנתרופי שאינו עושה פירות וישוא מהנפל הכותב על ציוני ציון כאמרו שהם פולנתרופים ולא הארציים. טוב, יהי כן אבל הציונים לא כמחו בנרביים, והארציים כבר מסרו גורל ישראל לנרביים, עתה הם שמחים בהם, כמו ששמחו כל ישראל על מונטיפיורי ועל הירש בעתה ועתה לא נשאר דבר מבר מעשיהם המוכים, מלבד שנים שלשה פקידים הציברים הון מעובון הירש, מקנן עמנו הרל.

נחמה בעת רעה.

בעת אשר עולה השחר בארצות אויב, העמים החיזכים שם ידמדו אל רכבי אירפה ויעשו צעדי ענק קדימה, להתחרות בתרבות העמים הנאורים, הננו רואים נסיונה לאחור ברוב ארצות אירפה. הזרן והרשעה הרימו ראש, מקרו עשת רע לחלשים כמשפט התקיפות, בשם הסדרים ואף בשם הרה, מתרבים ורגש הצדק באדם מתמרמר ונדכא ואין עוזר. רק צדפת, לכדה, שזה לפני שבע שנים משלה כה הריאקציה שלמין כלי מצדים ואנשי הצדק התחבאו כחודים ויראו להרים ראשם, נבר כה עתה הצדק והוא הולך ואור כשמש בנכורתה. הננראל פיקאר הנודע ממעשה דרייפוס, אשר בעת שלמון הרשעים הרים קולו בעוז נפלא, להיכיה צדקת דרייפוס ורשעת אדוניו שרי הצבא וירשעים בגלוי כמעשי זוף והם אסרוהו ככלא ויגלו בכורו וישפטיהו משפט מורד, האיש הזה התמנה עתה למנמטר על הצבא, לרדוה באדוניו הרשעים. מהפכה גמורה כזאת כמדונה בשנים מועטות יחידה היא כדברי ימי עולם. אלו נכתב מעשה כזה כספר קרמון היו מרמים, כי ספור כדוי הוא, פרי הרמיון. והדבר נעשה לעינינו. מבית האסורים יצא פיקאר למשול על הצבא ושריו, שהחרימוהו, שיסירוהו כפושע, ששלחוהו ביד

פשעו לאפריקה, לנפול בחרר פראים. ספורי יוסף הצדיק ומרדכי היהודי היו לעינינו לעיבורת מן החיים ודכרו הנביא כישעיה נ"ג מתחדשים בכל הדרם והפארתם ועינינו רואות והלב מתרחב והנפש מתרוממה וכל קרבינו ישירו ויזמרו: אכן יש גמול לצדיקים, כיוך שהחינו והניענו לזמן הזה רראית פעם גם את האמת יוצאת מנצחת כבר נכרתה ואבדויותה! אם אמרו על כל מעשה דרייפוס, כי צורתו היא כמשל על העם היהודי, הנה כא נצחון הצדיק הזה להשלים את המחזה וההראיות ישועות ונחמיה בעת רעה רעמנו. איר נכ העם היהודי ירוע עוד הרועת נצחון כהמינים והישרים בעם הצופני וכאחינו אלפרד דרייפוס.

מכתב מאונגריא.

ערפלי שחק מכסים שמי הפוליטיקה בארצנו ומחשיכים לנו היהודים את אופקנו. מנגלת הפרוד הקנאות, אשר עיה בידה להתנשא למשול בארץ עיי פרות נבוכה, פהרו להסיר את הצעף, אשר כסי בו פניהם. והמין העמ, שפנה ערף למציגת הרבנים ויתן יד לאלה, יען שנים רבות השמיעו, כי יעלו שחר חדש לעם הנדכא הסיבל החת ידי זדים, הכיר כהר, כי הכל וריק מנחחו. העם מלין כאהלו וכראש מרומים, שם קישימ איננו עוד להלה בארץ כמקדם, כי מאז הגיע הוא ואנשיו לנדולה הראי גלוי, כי הם נכרכים בעקבית הקלריקלים האנטישמים ורק איהם ירוממו ויעזרו להשתרר. על כן עונם העם הנקי במשפטים קדומים ופונה לצדדים אחרים לעזרה ולרוב אל הסוציאליים. גם כהוד מפלגת הפרוד עצמה כמועצה הממלכה ברצה מרובה, רבים מננה, בעלי הביטחנות אינם שכעי רצון מהנהגת הממשלה וה וליטיקה והם מכיעים מעד נפשם בחוברות, שהם מוציאים, להראות, כי כל מנמת קושיט היא רק להרים את הקלריקלים האנטישמים ולמסיר את הארץ בידם. הרבנים מוצאים אזנים קשובות בקרב העם, והסוציאליים משתמשים בהקלת הממשלה ויוצאים חוצץ כלב, לעשות אנימציא נגדה. ולמען החזיק מעמד עושה הממשלה כל אשר כיבלה. ומשתמשה בהכסים רוסיא, להטות עיני העם מעליהם ולהטותן אל — היהודים. אופן אחד אין בידה להאריך חיתה ולקים הכסחותיה הטובות, שהכמיחה לעם הדל. כי להטיב מצבו הסוציאלי אי אפשר רק אם יוציאו את הקרקע מידי האצילים והכהנים, והלא הם המה השלימים הקיפיים, המחוקקים. על כן נתנו הכמרים ידם לאצילים ויחד הם הולכים שלובי יד ויבחד עם המניסטר הלבלי גראפ אנדראשי ופקידיו הם עושים אנימציא גדולה בעד חברות קנסוב, לכרות פרנסה היהודים ואת העצה הזאת הם תומכים בכסף הממשלה, ממון העם, והכל כגלוי, בדרך אפיציאלי. הכפרים מתרוקנים לאט לאט והערים מתמלאות וההתחרות תגדל בעבור זה בעסקי הערים ויחד עם זאת גם האנטישמית, כי קשה לכני העם לעמד נגד כשרון

היהודי הלוחם בעד חיתו. מי יודע עד היכן תליך ההתחרות הזאת!

כן הקרקע חכה וברתיחה החתינו ומנהיגינו, ראשי הקהלות והרבנים, יושבים כמח, יד הם כצלחתם כמכסים עצה במשך כל הקיץ עד אנה ישימו זמן האספת, אם עד כסלו או עד אדר. ובהשמתה הזאת הם אומרים להושיע את העם אשר אחרים מיד מעניהם ולוחציהם, האין זה חרפה ובושה? נכרים מכרחים להראות רשעת שונאינו, עתוני הסוציאליים מכרחים להלחם בעד היהודים, כאשר יאים העתין „אלקאטמאן“ הקרוב אל הממשלה, כי יהיה פגרום כבודפסט ומרחץ-דם יהונן פה כמו בארסא. איה עתוננו, איה „הזשירא היראראו“ הוצא כשפה הגר סאת הלשכה המרכזית? מדוע יאחרו את האספה בעת מרה כזאת? אם לא עכשי אימתי? קיץ לא מפני החום, בחרף לא מפני הקור. להתערב בעניני ארץ אחרת יש עת ולכנות האש בכיה, האש המהרם שהות היהדות אין עת. לא רי שבארצנו אין מנהיגינו מתקנים מאומה הם קמים להרים מפעלים טובים בארצות אחרות. אני מיסרף רשאל שאדת הכותב כ„המצפה“ גרין ל"ו: באינו זכות התערבו רבני הגר בענין ביי"ם העברי בקראקא, מדוע אינם הוגים על הריסות היהדות בארצנו ויזמנים המיד ידיתם בצלחת? האין לנו פה בתי ספר היכונים חת יד רבנים ארוקים, כגראסווארדיין, בווערבו, בנייהיועל ועוד, מדוע לא ארזיאותם נאיני אונגריא? האין אלה סכנה כמו בבית"ם התיכוני בקראקא? ומדוע מהירים הרבנים לפתסם בעתן העומד החת השגרתם מורעות מבני כפר יהודים. ואם אמר ואמרו גאוני ארצנו, שהם חסידים רק על יהודי גליציא, כי הם טובים כעניהם, אשר את כביד קדשים: מדוע אסרו את השוב"ים ילדי גליציא, למנותם כקהלות אונגריא? שמי"ה.

מקורב ומרחוק.

סער נורא באמריקה. באמריקה התיכונה ובאי אמריקה התחולל סער נורא, שעשה חורבן עצום. הנזק כנפשות אדם ובהן גדול מאד עד אין לשער. כהאזנאג בירת האי קובא נהרגו עשרים נפש אדם, הנזק עולה לעשר מיליוני כתר, מסלות הברזל נהרסו, כל המסחר והעבודה שבתו. יכול השרה והעיקר הטבק המשובח נשחת. מן האניה „סירלס“ הפיל הסער שלשים איש הימה ויטבעו. על האניה „סטי לוסיה“ נטבעו ל"ה איש והאניה נשברה. במדינת סאן סאלוואדר התחולל הסער כשני שבועות, המון נפש אדם. כהמה רכה ויכול האדמה ירדו לשחת, אנית מלחמה נעלמה ואיננה, בתים רבים נהרסו ויושביהם נקברו תחתיהם, גשרי ברזל נהרסו. הנזק אין לשער. כן היה גם במדינות גואטמאלא והנדוראס.

מהבלבל, אנשים מוזרים מואדים מהשלכת הנוראה רצו ויעברו על פנינו. הה ארי! מה אימים פניהם!... כלם מיכבים, כוכים וצועקים, וקולותיהם בוקעים את לב השמים!... אנחנו מיספים לרוץ... העשן מחניק אותנו, ניצוצי אש צורכים את פנינו, ואנחנו איננו שמים לב לכל זאת ורצים.

— התחילו הפרעות! התחילו הפרעות! — מצלצל כאזנינו קול איום שאיננו פוסק, לבי מתמלא רעל; ההרגשות שגעונית הוקפתני, וחפץ נמרץ מתעורר בקרבי לשרף, לנתץ, לירות ולחנק...

— אחי! הנה רמנו משתפך כמים! — צועק אני בקול מחריש אזנים, ומכלי משים הנני מתחיל לירות באויר... כרנע נהפך הכל לקושמר, הכל מתגעש ומתנועע... באויר התעופפות אכנים, גורי עץ... מכדיקים מטילי כדזל. מהרוממים אגדופים... נשמעות יריות תכופות וקולות נואשים... ופתאם הנני חש מכה חזקה בראשי, הכל מסתבך ומתבלבל... ועוד מעט והנני נופל מתעלף ארצה!...
בראדי. נפתלי זיענעלבוים.

— הסו, כמדומני כי קוראים „עורה“! שעות ראשי מתחילות סומרות מפחר, חזי מתרומם והדופק רועד, ומסביבי נעשה הכל אפל ושחור... קבוצת אנשים עוברת על פני, אחריה קבוצה שניה, שלישית... נשמעות קולות מתבלבלים, קריאות מסהככות...
— הכנסו הביתה! יוכל היות כי אך פחד שוא פחדנו—מנחם אנכי את הודי הנפחדים—הנה כרנע אשוב אליכם, להודיעכם את אשר שמה... הוושקמיםו כחפזון הנני מהמלט אל החשכה והלחות שכרחוב...
— יעקב! יעקב! אנה?
— מהרה, מהרה הנה! הא לך אקדח!
— חברים חישו מהרו — קודא אלינו אחד החברים כרוצו. ואנחנו רצים כמהירות דבה אל פדור-העיר הנמצא בדרך המובילה אל בית-הנתיבות. הווי!—מהמלטה מלבנו צעקה איומה ופראית. לעינינו התנשא פתאם עמוד אש אדמדם כהה, עטוף בתמרות עשן שחור, ויאחו בבתים ויבעירו... ראשי התחיל להתנועע, ובל אברי רעדו כמו מקדחת עצומה, והקול הנואש איננו חדל מלקדא: מהרו, חושו לעזרה!... נבהלים ונדהמים רצנו הלאה הלאה...
והאש ההפשטה והשהפך כשטף מים על פני כל הפרוד. השמים נתאדמו כמו מדם, ופסי-אש השתדעו על שני האופק. מסביבנו התחיל הכל

ופתאם נשמעת יריה כודדה, נבהלה, באויר והשאון מתגבר עוד יותר...
— מי ירה? מי ירה? צועקים מבל העברים. והורי יוצאים החוצה נבהלים ורועדים: „מי, מי ירה?...“
— אין דבר, אין דבר — מרגיע אני אותם, — כבו את העששית, משהעים, כי הקטמטרופה כבר התחילה...
— איפה? באיזה רחוב? — שואל אבי בעצב ומרים את זקנו הארוך למעלה, ואת צוארו ימה לפניו, כמו עומד נכון לשחיטה. עד עובר בכל יצורי גויו... ומדחוק מתנשאים גלי קולות אימים, כזרם מים כבירים שוטפת ומגיע לאזנינו שירה נסה ופראית...
— יהודים, הצילו! הנה הם הולכים הנה! מחנה שדם! קודא איהו קול צרוד מאחת הסימטות האפלות,
— מה נעשה?—מלחשת אמי ונלחצת אלי— אנה נכרח? איפה נתחבא מפני הזעם?...
— שמעי נא לעצתי, נלך אל אנוסים הרצען— מהחנן אליה אבי וקומתו הולכה ונמיכה...
— הנה מצא לו ערל בעל רחמן וטוב לב— משיכה האם כלעג מר, —הלא הוא בעצמו יהרגך.
— אם כן איפוא, מה נעשה? אויה לנו! הלא אכדנו! איה השוטרים?...

בלשון הים אצל חצי האי פלורודא נשקעו ספינות ואתן
החבישים איש ירדו במצולות.

*

הנראף פיקלער. צורר ישראל גראף פיקלר
המקהיל קהלות בברלין ודורש השמדת היהודים נשפט
עתה שנית ודינו נגמר לשלשה חדשים משמר. במעם
המשפט אמר השופט: כי נחויץ להחמיר בדינו, יען כבר
גענש לפני שנה ענש חמור ולא שב מדרכו. ויוסף לדרוש
במנהגו נגד היהודים. לכן נחויץ להראות את הנאשם, כי
בתי הדין, אשר לפניהם כל אזרחי הארץ שוים, הואים
במעניהו דבר ראוי לענש.

נגד השחיטה. באספת חברות צער בעלי חיים
באשכנז נגד רוב דעות, להשתדל אצל כל ממשלות
המדינות באשכנז להוציא חוק, כי יבעיתו כל בהמה לפני
השחיטה במכה על ראשה. זאת אומרת לאסור את
השחיטה, למען החיש את בטול היהדות והתבוללות
היהודים. חוק כזה כבר שולט במדינת זכסן ובשווייץ
ובערים אחדות כפרוסיא.

בתי ספר עבריים. בפרומישלאן היתה בחינת
התלמידים של ביה"ס העברי, אשר ילמדו שם ע"ע.
הנאספים בשעת דחינה התפלאו למשמע אזנם, כי
ילדים בני שמונה ותשע שנים, שלא ידעו בעת הכנסם
אף צורת אות עברי, יכולים לדבר עברית ולתרגם מעצמם.
ביה"ס הזה נוסד לפני שנה וכו עתה ק"ל תלמיד, אחרי
הבחינה קבלו התלמידים תעודות, כל אחד לפי כשרונו.
ראויים לתהלה מר ישעיה פובס ומר ליב רייך, שלא חשבו
עמל מנפשם וידאגו תמיד לטובת הבית הזה העומד עתה
תחת הנהגת דפדנוג המצויין מר צבי שרפשטיין. —
בחינה כזאת היתה גם בביה"ס העברי בקוסוב שיסדה
חי. שפה חיה, לעיני ראשי הקהלה ונאספים רבים. נהדר
היה המראה, כי התלמידים והתלמידות דברו וישירו עברית.
השיבו כהוגן וירכשו להם ידיעה חשובה בלשון במשך
זמן קצר בדי' חדשים להשתומנות דרואים. יש לקוות, כי
חשובי העיר לא יעמדו מנגד להמפעל הזה וביה"ס יתכונן
על בסיס נכון.

ענש מלשיין. החזן גרשון וועכסלער בביה"ס נאדרן
בלנדון הלשיין על נודד רוסי, כי סבב על הפתחים. בעבור
זה הסירה הנהגת ביה"ס את המלשיין ממשרתו, אף על
פי שיעצה רק בחקי המדינה, שהחזרה על הפתחים אסורה
בענש חמור. החזן קבל על הנבאים אצל ראשי הקהלה
והם הצדיקו מעשה הנבאים, אז הזמין החזן את הנבאים
אל הערכאות. הנבאים טענו, כי המלשינות חעירה כעם
ותמרוים אצל היהודים, כי גרמה ענש מאסר להגודר
והוא כורח מצבא ואם ישלחוהו לרוסיא יגרמו לו מיתה
ודאית. החזן הודה בבי"ד, כי המלשינות היא מדה מגונה
מאד ליהודי המשרת בקדשו, אך הצטרף, כי החזיק את
הנודד לרמאי ביה"ד הכריע, כי חטא החזן חטא, שאינו
מתאים למשרתו והצדק עם הנבאים.

צדיק מצרה נחלץ וכו'. סוחר התבואה ברוך
מאשליא נקא בא לכפר מאראוויץ ברוסיא כרגלי עסקיו.
בערב היה מכרה ללון בבית אבר ויפקד ביד בעה"ב שלש
מאות רובל והאכר הקציע לו מקום ללון בגרן על ערמת
תבן. כלילה ירא היהודי לשכב יום ועל כלאט על עלית
הבית וישכב שם על ערמת שחת. בחצי הלילה בא בן
בעה"ב שכור וישכב בגרן על המקום, אשר עזב היהודי.
ויבא הוא ואשתו הגרנה ויכו את בנם בחשך, ברמותם,
כי הוא היהודי. והיהודי הקשיב את הנעשה ומלש בעוד
לילה ויודיע את הדבר לשיפט.

משפט מזיפי השטרות בוויין. בשבוע הזה נמשך
משפט מזיפי השטרות היהודים ילידי גליציא, שנתפשו
בלנדון על הפיצע שטרי כסף בני חמשים כתר בגליציא
ובאונגריא ויגרמו חלול שם ישראל באופן נורא, הם:
נחום שפירא, אברהם פיש. אייזיק בומערווייך, שלמה
פיפעס, יוסף בוימגארטען, חיים שוואלוב. ערמתם הנגלה
כמשך המשפט מפליאה ומעירה תמהון ונותנת חרב בידי
שונאיו המפילים את האשמה על כל עמנו. שני האנשים
שהלשינו עליהם, דוד יוגענר ובובקין, והמעידים
עליהם עתה בבי"ד, גרועים מהנאשמים עצמם, גם הם
זיפו שטרות ורק מתוך התחרות הלשינו. המשפט עוד
לא נגמר ועוד נשוב לדבר עליו.

נצחון היהודים הגאומיים. בסטרי נצחו היהודים
הלאומיים בבחירות למועצת העיר נגד המתבוללים, שכרתו
ברית עם החסידים, כנהוג בכל מקום לבשתנו. נבחרו ד"ר
פיכנער, י. שעהנפעלד הצעיר, נ. ראזענבערג מהקוריה
דג'; מ. אויעבאך, י. האלפערן, ד"ר פאלטוראק מהקוריה
הב'. רק אחד, י. י. ניסענבלאט נבחר מהמפלגה השניה
רק ע"י גורל, כי למתנגדו הלאומי היה ג"כ מספר דעות
כמוהו.

חברה חדשה. במשאנא דאלני נוסדה חברת
"ציון". מי יתן ותחזיק מעמד ולא תסוף באפס מעשה.
רשעת רוסיא. עתה נודע, כי כמאמסך (סיביר)
הנימו דצוררים ארבע מאות יהודים אנשים ונשים אל
בית אחד וישרפו עליהם את הבית, כלם נשרפו חיים.
אסור הכניסה לאנגליא. בידי הכניסה לאנגליא
מקילים מעט בהשתדלות עתון יהודי. הוסרו החמרות
היתרות שרנהינו הפקידים על דעת עצמם, לפי החוק
יכול הגולה לרכנס אם יש בידו חמש ליטרות שטרלינג.
והפקידים החמירו מעצמם ולא נתנו כבעלי מלאכה
להכנס. שמלאכתם אינה נדרשת הרבה. עתה בטלו החמרות
דאלה. עשירים יהודים משתדלים להקים בית מקלט
לגולים, שזכות כניסתם מוטלת כספק עד שיתכרר דינם
והרשות להחבת הצדקה הגדולה לדיב ריב הגולים, אשר
יתנהגו עמם הפקידים שלא כרין.

כורד רותשירד בכפנה. כיום הכפורים היה
בידיב"ג אשר בו מתפלל לורד רותשירד בלונדון מוקף
שוטרים, כי יצא קול, שאנגרזיים אורכים לנפשו על
הכסף שהלוה לפי דעתם לרוסיא. הלורד אומר כי נקי
הוא, כי לא הלוה כסף לרוסיא. רותשירד הפריזי לא בא
להתפלל ביה"כ, כי נודע לו כי יארבו לנפשו.

רצה נורא. בכפר מיסלאווא אצל פאדוואלאך
משימך התפרצו שודדים כליל הי שעבר אל בית המוג
העשיר ר' שמואל ראזענכום וישחטוהו ואת אשתו חנקו
ויכוו כל אשר מצאו. ההרוג היה בן ששים שנה. לעיע
נתפשו שני אכרים יהודים ויהודי אחד. בן אין יושבי
דכפרים בטוחים בחייהם. מי יודע אם אין זה מעשה
חוליגנים מרוסיא, כי הכפר סמוך לגבול רוסיא. פ. ימפל.
שנת חוני המעגל. ביום 10 ביולי 1904 נפל
פקיד דמאגיסטראט בוילמערסדורף בחוץ ותפל עקיו
תרדמה ויישן ומאז לא הקיץ עוד, לא נע ולא פתח את
עיניו, לא הרגיש שום כהינה להעירו, כל חושיו אבדו
והוא חי, נושם ונושף. בולע מזון אם ישימו בפיהו, אבל
אינו נר בשום אבר.

מדרש רבה בשפת אנגליא. באמריקה יוצא עתה
לאור כל מדרש רבה בלשון אנגליא. המתרגם הוא החכם
היהודי מר אלעזר שפירא וחברה לשם עסק מוציאה לאור
את התרגום חוכרות חוכרות. כל תלמוד בכלי כבר יצא
בשפת אנגליא.

פגרום יהודי ביום הכפורים. ככל שנה ושנה
ביה"כ מתכונים דסוציאליס היהודים בניו יורק להכעיס את
המתענים והם עוברים בעגלה מלאה מזון ומשקה ואוכלים
ושותים ומקטרים לפני שערי בתי התפלה היהודיים.
בשנה הזאת הקדימו צעירים מתענים דהנקם במחללי
יוה"כ ויתנפלו מיד אחרי יום כל נדרי" על בתי הכנסיות
של הסוציאליים, שעשו שם חג במאכל ובמשתה ובמחולות
ויכום וישברו את חלונותיהם, וכן עשו גם ממחרת,
המלחמה ארכה כל היום וחלול השם היה גדול. בד
העתונים, אף אלה של הארתורקסיס, מרשיעים את עושי
הפגרום. כי כל מעשי אונם ונקמה אינה מדה יהודית
ובפרט בעת כזאת, שכל לב יהודי חרד בשמעו שם מכה
ופגרום. מגונה מאד לשמוע, כי יהודים בעלי דת מכים
את אחיהם, אף אם פשעו בקדשי ישראל. גם התורה לא
קבעה ענש מחללי יוה"כ ע"י אדם, כ"א כרת בידי שמים.
אם בחורים סוציאליים מבטלים תענית יוה"כ אין כל פלא,
כי רבני הרפורמים דורשים שם בגלוי לכבול את תענית
יוה"כ. והמטיף הגדול ד"ר עמיל הירש בשיקאגו המשנה
דעותיו בכל יום העיו לכתוב חוכרות לפני יוה"כ זה להורות
את צאן מרעיתו, כי צום יוה"כ בטל וכן עשו גם רבנים"
אחרים.

תערוכה יהודית בניו יורק. ביום א' של סכות
נפתחה בניו יורק תערוכה יהודית. תכליתה היא להראות
את גולי היהודים, כי לא רק בניו יורק העיר הגדולה יכול

הגולה היהודי לחיות, כי אם גם בערים קטנות וככפרים
על עבודת האדמה. בעוד שבניו יורק עליהם לסבול
מחסור וכסף, בתערוכה רואה המבקר את חיי היהודים
במושבות, את פרי עבודתם, את דרכיהם וחיייהם השלויים
והשאננים. ערוכות שם גם רשימות סטטיסטיות מכל
מושבה ומושבה באמריקה. למשוך את לבות הגולים
להתישב במקומות השונים ולא יתרחקו כלם יק בניו יורק.
בפתיחת התערוכה נאספו יותר מאלף איש, לשמוע את
דרשות הפתיחה. נואם אחד הגיד, כי באמריקה נמצאים
יותר מאלף ארכע מאות פרמות (אחוזות אדמה) יהודיות.
הדרשן מאסליאנסקי השווה את מסעי בני ישראל בימינו
אכה למסעיהם בשנות המאות הי"ד והט"ו לפולן. עד עתה
שלחה החברה, שערכה את התערוכה, יותר מחמשת
אלפים ומאתים יהודים מניו יורק, לשבת במושבות כשדה
והם מוצאים עתה לחמם בכבוד ונחת והם מכרכים את
מושיעיהם. כן נראו עתה שני רב הערך בנדודי היהודי.
תחת אשר יעמלו רציונים לקבץ נרחים וליסד מקום אחד
ליהודים. להיות עם אחד, יעמלו אחרים לפזרם ולהפיצם;
למחות בידם אין רשות, כל עוד אין מקום לאסוף ולכנס.
צדקת רוסיא. הרשות בשדלץ הודיעה, כי כל
יילד היהודים יקבץ עד כבר הצבא וביום ובשעה פלוגנית
יבאו כל היהודים השדודים וכל אחד יכיר את שלו
ויקחהו. במקצת רוח חכו היהודים על היום המיועד. הלא
הנזק עולה לכמה מיליונים, אולי יושב להם עכ"פ חלק
מן הנזק. ביום הוא היה כל הדרך המידיך אל הכפר
מלא אנשים ונשים, כל השדודים נדחקו אל המקום וכל
אחד נאנח; מי יודע, אולי ירחם ה' ואכיר את שלילי.
באה השעה, על הכפר חונה מחנה גדול, ארכו תחום שבת
וכל העינים מביטות על גל החפצים המונחים שם. ומה
ראו? אוי לעינים שכך רואות! מכל החפצים היקרים,
כלי הבית והסחורות, ששויים מיליונים רבות, נראו שם
עשרות מנעלים ישנים שלא מן הזוג, בגדים כלים ומלואים,
בגדי לבן קרועים, ככונות של תה שבורים וכוסות של
זכוכית, כרים קרועים וכסתות מאוסות. ראש צוקר רטוב
וחכילות תה פתוחות. זוג נזמים שבורים עם אבנים מזויפות
והביניה של בלווי סחכות. זהו הכל, שהחזירו השודדים
החוזרים בתשובה בעמל הרשות העושה חובתה. ובשכיל
הסחכות האלה נדחקו היהודים כל היום וישבו ריקם
וינועו ראשם, אף אחד לא אבה להכיר את שלו. החפצים
עודם מונחים בבית הדב ואין קופצים עליהם.

זכא קטן בווארשא. בישכוע שעבר קפצו עשרים
שודדים בווארשא על עגלת המראמוואי ויגזלו כים שכו
אלפי רובל מידי נזכר המראמוואי וינוסו. — אנשי צבא
רדפו אחריהם ושיינו שנים מהם ויהרגום בחוץ. את כים
הכסף השליכו השודדים בחפסם לנזם. ואנשי הצבא לא
הסתפקו בזה, כי אם ירו אל כל הבתים ששני השודדים
עברו על פניהם ויהרגו איש נקי אחד ורבים פצעו. בבתי
מסחר רבים עשו בדיקות ויקלקלו את הסחורות, סוחרים
רבים ובניהם ומשרתיהם הוליכו אל בית הסדר.
גם אם דם ישפך... בווארשא נוסדה לפני שבועות
אחדים, כמו שהודענו בעתה, חברת מלמדים לתכלית
הגנה על מצבם החמרי של האביונים האלה. המלמדים
קברו על עצמם, לבלי לכת בין הזמנים, לבלי יקבל
שום מלמד תלמיד ממלמד חברו רק ברשותו. החברה
תשגיח, שישלמו ההורים שכר למוד בזמנו. החברה תתמוך
בידי מלמד בעת חליו וזקנתו. החברה תעשה שלום בכל
מסוך בין הורים ומלמדים, בין מלמדים ועוזריהם וחבריהם.
התקנות אינן נוגעות במאומה בעניני הלמוד ובסדר הלמוד,
כל תכלית החמרה היא להטיב מצב המלמדים החמרי.
הדבר הזה לא ישר בעיני קנאים אחדים הרגילים לעשוק
את המלמדים שכר למודם ובעיני מלמדים הרוצים לדוג
כמים עכורים ויעירו בדכות שקר את חמת הרבנים מו"ק.
להוציא אסור וחרם על החברה. המלמדים לא שמו לב
להאסור. באמרו, כי מעולם לא השיגו הרבנים על חנוך.
הילדים ועל המלמדים ואין להם רשות להתערב בדבר
ולקלקל, כאשר יחפצו המלמדים לתרן בעצמם את מצבם.
אך הקנאים לא שקטו ויוציאו מגלות אחרי מגלות ועליהן
נרפסו אסורים וחרמות כחתימות ידי רבנים. אבל ידוע
היה, כי לא הרבנים כתבו, כי אם הדיוטים. שדרכם להזיק
בכל דבר, כתבו ויכופו את הרבנים בשם קנאת הדת
לחתום שמותיהם. הרבנים פחדו פן יאמרו עליהם, כי

מקרב ולב עמוק אביע ברכת מו"ט לידיו ורעי
 מר זאב וואלף וואקסמאן מויעליטשקא לארוסו עם
 מרת דבא בת מיה' ישעי' לעהרהויפט מטובאוו.
 אלי' קעניגסבערגער—וועליטשקא.
 הנני מברך מקרב לבי את בן דודי מר ירחיאל
 סאלאמאן לחתונתו עם מרת אמאליא קרויט מנייסאנ-
 דעץ. ארי' ליב סאלאמאן—ברזעסקא.
 את ידידנו מר יחיאל סאלאמאן ומר אלימלך
 קרישער אנו מברכים בברכת מול טוב להארסיס,
 ו. איזאקאויטש, ב. קארן, א. קאלב—יאסלא
 מקרב לבכי הנני מביע במו"ט לדעי מר אלימלך
 קרישער ולמר יחיאל סאלאמאן מפה לארוסם.
 שרגא פאלאק—יאסלא.

ברגשי שמחה וגיל מברך אנכי את רעי אהובי
 מר מרדכי קליין מקרשאונו לארוסו עם מרת אסתר
 לאה האלענדער מקראקא. ליב מעלצער, טרזעביץ.
 ממעמקי לבכי הנני מביע ברכת מו"ט לדעי מר
 זאב וואלף וואקסמאן מויעליטשקא, לארוסו עם
 מרת דאבטשע לעהרהויפט מטובאוו.
 אברהם ווענגעלניק, וועליטשקא.
 ממעמקי לבי אברך את דודי ורעי מר מרדכי
 קליין לארוסו את מרת אסתר לאה האלענדער
 מקראקא. צבי הירש קליין, קרשאנוב.
 הננו מברכים את דענו מר מרדכי קליין לארוסו.
 שמואל זאב יונגערוויטה. שלמה גוטמער, קרשאנוב.
 בברכת מול טוב הנני מברך את רעי וידידי
 מר מרדכי קליין לארוסו.

דוב בער קלאנסכרון, קרשאנוב.
 מקרב ולב עמוק אביע ברכת מו"ט למר ארי'
 ליב באמוע להארסו עם מרת לאה פאלאק מביאלע-
 קירניצא אצל אלעייב. נתן סימנער — סלאוויטא.
 מר יצחק גוטער ורעיתו מקראקא מברכים את
 מר יעקב אהרן טאנענבוים מולאטשוב לחתונתו עב"ג
 מרת טובא בת מו"ה יעקב פעלדמאן מהוסיאטין
 בברכת מו"ט.

בארבעה חלקים זה גבוה מזה ועל העליון מקדש בל,
 בנין מרבע בולל בתים רבים, בתי הפלה קמנים ובתי
 מישב לכהנים. לפני המקדש יש רחוב מלא חניות,
 ששם קנו צרכי קרבנות למקדש. בין הכתים נמצא בית
 אחד, אשר בפי הנראה היה בית-ספר לילדים, כי
 בתוך החדרים נמצאו לוחות אותיות ונסיונות לכתובה
 בכתב היהדות, שורות מלים ופסוקים וקבץ לוחות
 המבילים כפל המספרים מאחד עד ששים. — כאשר
 נעשהה בכל לעיד ממלכה החת ממשלה הכשרים
 אברה ניפור את ערכה, אבל נשאה עוד עיר חשובה,
 מרכז דתי. אמרפל מלך שנער (חמורבי) בנה את העיר
 ואת מקדש בל ככוננו הון רב ויגדל הפארהה מאר.
 מן הזמן שאחר זה נמצאו מאות לוחות חמר המספרים
 על אדות עניני הפוליטיקה, המסחר וחיי האזרחים.
 בתובם אגרות של שלחני גדול, שעשה עסקים גדולים
 בימי מלכות פרס. שם נמצאו גם לוחות
 חרוהים בכתב עברי במספר גדול מאד
 ומשם נלמד את חיי גולי יהודה בגלות ככל. עתה
 נודע אל נכון, כי נהר כבר הנזכר ביחזקאל, שעל
 שפתו נגלו להנביא הזה חזיונותיו, הוא נהר בברו אצל
 ניפור. ע"פ הבנית העיר והיכלו המכוונים אל פסוקי
 ספר יחזקאל נראה ברור, כי יחזקאל דר בעיר הזאת.
 בשכבה האחרונה נמצא מבצר מימי ממשלה הפרהים
 ובלים מימי הרומיים.

הערה. בגליון מ"ב מדבר הרמ"ו הלמן משפטים
 עם הרה"ג ד"ר ר"י זליגר ומסיים, כי דבריו מופרכים
 ואינם מקובלים בשום פנים, ואני אומר נהפוך הוא.
 מה שהביא שאסור להזכיר שם ע"ז בכל אופן שיהיה,
 הנה ברמב"ם ע"א פ"ה מבואר, ששמות הכתובים
 בקרא, בגון כל נבו, מותר, ובהגהות מיימוני כ':
 דוקא אם השם הוא ענין ע"ז, אבל מותר להזכיר שם
 אותו האיש, שהוא ע"ז אבל לאשמו ע"ז ושם זאוס או
 יופיטר הכ רק שם אלקי האלקים ואינו גרוע משם
 נאט או בוג והלא גם שם אלקים העברי נמצא קדש
 ונמצא חול. מה שהביא מרמ"א או"ח סי' קנ"ו דלא
 כוליגר בענין התר השתף לב"ג, איך נעלמו ממנו
 דברי הפ"ת יו"ד סי' קמ"ז ומחה"ש או"ח סי' קנ"ו
 דברי הרמ"א נדחים מהלכה ע"י הרבה גדולים, מה"ש,
 הש"א, המעיל צדקה, הנו"ב ובדק הבית בשם השו"ב
 הרא"ש. גם הרמב"ם ע"א פ"א ופ"ב מסביר ענין ע"ז
 דרך סוסור היינו העובד כובב ואלקים אשר עשהו,
 כי סובר בדעתו שכן הפץ הקב"ה, וזו דרך שתפות
 שב"ג מצווה עליה ולא כרמ"א.

ארי' ליב ברנשטיין.
 ראיתי ב"המצפה" גליון מ"ב הערה מהרה"ח
 הלמן שכתב: דבר חדש משמיענו בזה הרב ד"ר ר"י
 לחלק בענין זה בכ"ג בין עבודה להזכרה, מה שלא
 נזכר בשום מקום. עלי להעיר על זה, כי לא דבר
 חדש הוא, כי כבר נזכר מזה בנו"ב מ"ה יו"ד סי' קמ"ח
 ד"ה הנה אני אומר, שכתב לחלק בין ע"ז בשתוף,
 שגם הנברים מזההרין עליה ובין שתוף ש"ש ודבר
 אחר, שאינו בעבודה רק בשבועה דשרי לב"ג. וכ"כ
 לחלק הפרמ"ג יו"ד סי' ס"ה שפ"ד סי' ק"א.
 אלקנה קארנבליטה.

יהוא סאלאמאן	שרה מאסמבויס
מאורשים בחדש תשרי תרס"ז	נייא-סאנדעץ
מינא נאנערבערג	ישכר ראבבינער
מאורשים בחדש תשרי תרס"ז	פאראהע
רעניא קאננער	משה פיש
קראקא	קוובא

מעומק לבי אריק ברכת מו"ט לאחיתי מרת
 מילא היילפערן להארסה עם מר זלמן וויעזעלטהיר
 מסמריא.
 אברהם האלפערן—סאמבור הישנה.
 הננו מברכים את מר זלמן וויעזעלטהיר מסמריא
 לארוסו עם מרת מילא האלפערן. המערכת.

התהנו למחדשים ואז מלחמה רבה גם עליהם ומאין
 ברירה חתמו. אז בערה חמת האנשים הרעים כאש וזיהרו
 את המלמדים בשם גאוני וגדולי זמננו, להבדל מעדת.
 הרשעים ולבלי תת ידם אל החברה. כי הרבנים לא יתנו
 לחברה הזאת להתקים גם אם יש פך. וכל
 מלמד אשר יזיד ויתחבר אל החברה לא ישיג תלמידים.
 כי הרבנים גזרו "ע"פ התורה" כמכתביהם, כי מוטב
 ל בלי למר את הגערים תורה כלל מאשר
 לשלחם אל מלמדים כאלה. ככל זאת לא
 שמרו המלמדים בקול ההזהרות, כי ידעו, כי לא מאת
 הרבנים ולא "ע"פ התורה" יצאה הגזירה. היום ישנם
 בחברה הזאת קיט מלמדים (לא מורים, כי אם מלמדים
 פשוטים) ואין להם להתאונן, שיחסרו להם תלמידים.
 כחוק"מ היתה אספה כללית להחברה, שהביעה התמרמרות
 חזקה נגד השמנה. אם החלש לשלוח ע"י הנהגת הקהל
 את תקנות החברה אל ביה"ד לברקי ואם ימצאו בהן
 מוה"צ איזה דבר רע אז יחרצו משפטם. אך הרבנים לא
 אבו לקבל את פני המלמדים עד שיצאו מתוך החברה.
 והחברה קימת גם היום. הרבר הזה לא קרה בקראקא. כי
 אם בווארשא. — אך הנו גדל לחסידי ווארשא, דמה
 לא הלשינו על החברה, גם אם לא נשפך... יהודים הם
 ככל זאת וככל זאת...

בבית המדרש. וואלף: האמת הדבר שיאמרו החוקרים,
 כי גם על הכתבים יושבים בני אדם כמו על הארץ? בער:
 כן יאמרו, אבל מי זה יכול לבחון דבריהם? וואלף: הגם
 על הלכנה יושבים בני אדם? בער: הם אומרים כי לא,
 וואלף: גם אני חושב כן, כי אנה יברחו בני האדם בשעת
 התמעטות הלכנה אחרי חצי החדש?

משרה הספרות והמדעים.

החפירות באדמת שנער. החפירות באדמת
 שנער דרחיקו בגלוי קרמוני קרמוניות בני האדם
 מהחפירות ככל יתר ארצות הקדם. כמלאכות האוני-
 ברזיטה של מדינת פנזילוואניה באמריקה חפד החוקר
 קלמנט ס. פיישר י"ב שנה באדמת העיר העתיקה
 ניפור בארץ שנער. תוצאות החפירות נודעו זה עתה
 אחרי הום עבודה פטרם והילפרכט, שעמלו לבאר את
 כל מטמונות האדמה ולהוציא מהם מסקנת מדעיות.
 החפירות נעשו בדיוק גדול עד עמקי קץ יגיעת אדם,
 כלומר עד המקום העמוק, שלא נכרו בו עוד מעשי
 ידי אדם. וכה נגלו שבע שכבות זו למטה מזו, כל
 שכבה הראתה את העיר בהמונה אחרת מזמן אחר
 יותר קדום ובוה נגלה אור חדש על קרמוניות מלכות
 שנער ובבל. — התמונה הראשונה ההתחונה מן העיר
 ניפור היא תכנית כפר הבנוי מסביב למקדש בל,
 שהאדו פשוט: גדר ומזבח באמצע. בכלי חרס, שנגלו
 פה אין כל צורת אות דק צורת מקלעת עשויה על
 החמר. הבנין הוא בנין לבנים בלי כל תכנית. בתי
 מושב אינם, כפי הנראה נעשו נחמר וענפים ולא יכלו
 להתקים. — השכבה השניה אשר עליה מראה תכנית
 עיר מקפת חומה ושער גדול לה עם מגדלים ונהיבות
 גבוהות להולכי רגל תחתיו. פה נגלו כלים ולוחות
 חמר רבים ועליהם נכר שם מלך שנער לוגל-צאניו,
 שמלך אלפי שנים לפני המספר הנהוג. — בשכבה
 השלישית נגלה עיר גדולה ועצומה וחומה גבוהה
 ועבה סביב לה ובמקומות אחדים עביה עשרים רגל.
 העיר מרצפת לבנים ועל הרצפה עמדו הבהים, באמצע
 העיר מקדש בל גדול מאד, אבל אינו עוד בית בנין,
 כי אם חצר גדולה ומזבח באמצע, על לבנים רבות
 נראה נדפס כחיה שם המלך המושל סרגון מלך אכד
 ושם בנו נאדאם-סין, שמשלו כשלוש אלפי יגנה לפני
 הספירה הרגילה. בחדרים אשר בתוך חומת המקדש,
 נמצאו רשימות וחשבונות ממעשה הבנין. הרשימות
 נמצאו בכלי חרס מכוסים בזפה. גם נמצאו המון
 לוחות חרוהים. העיר הזאת נהרסה בלה, כי מעליה
 נמצאה עיר חדשה מימי המלך גודע. חומה ענקית
 בנויה על חרבות הקודמת מקיפה את העיר, הבנויה

כשר
 איינציג און אליין, ווערט נוד געפרעסט פון קא קאס-
 נים אין דער אייגענער פאבריק אונטער שמרענג
 היגענישער השגחה.

צערעס-שפייזע-פעט

ווערט נישט ערצייגט פון אימפארטירטע עהלען, ווי
 אנדערע פלאנצענפעט און דערפאר גיט עם די אלער-
 גרעסטע זיבערהייט, אז עם ווערט געמאכט געזונר-
 הייטליך און ריין.

די גאנצע פאבריקאציע שטעהט אונטער דעד השגחה
 פון הרה"ג מו"ה שמחה פֿרענקיק פון פאָדגורעץ.

געארג שיכט, אהציען-געזעלשאַפֿט

אויסג אן דער ערבע.
 אבטיילונג נעהרמיטעלוערעקע „צערעס“.

מבקשים אנהו

חזן ראשון

חונים המתנהגים על פי דת תורתנו הקדשה ואשר יש
 להם ידיעה רחבה בחכמה המוסיקא ישלחו העתקת
 תעודתם (אבל לא התעודות עצמן) ונם יכתבו מספר
 שנותם עד 8 נאוועמבער לפי מספר מדינה אשכנז
 לאדרעסע

Der Vorstand
 des Deutsch-Israel. Synagogen-Verbandes,
 Bureau: Synagoge Bornplatz,
 bei Hamburg.

ERSTES SPECIAL-HAUS
von Echten Grammophone-Phonographe

Engros & Endetail
JOSEF WECHSLER

KRAKAU und WARSCHAU.
 in Krakau, Grodgasse 71/II

עמפיעלט עכטע קאנצערט גראמאפאן. עכט נור מיט מארקע, שרייבענדער ענגעל.
 ריעויע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען פלאטען. — עכטער קאנצערט-גראמאפאן מיט מארקע, שרייבענדער ענגעל, זאמט 10 פלאטען. נור 85 פאראן. ניעמאנד זאל ריעויע בעסטע געלעגענהייט פערזוימען.
 פרויקוראנטע עט הויפטפערזויכניסע אויף פערלאנגען גען גראטס אינר פראנקא.

Gratis und franko

verlangen Sie meinen neuen
 illustrierten Preiscourant über
 1000 Abbildungen von **Uhren,**
Juwelen, Musikinstrumente etc.

Warenhaus

CH. KAPELUSZ
KRAKAU

Echte Nickel Taschenuhr Marke
 »System Roskop Patent« genau
 gehend samt Nickelkette
 K 3.70, 3 Stück K 9.80.

Versand per Nachnahme oder
 Vorherschendung des Betrages.

פיר ברוכליידענדע

ראדיקאלע הילפע אהנע אפערעצאן.
 פערלאנגען זיא גראטס אונד פראנקא
 דיא נייא ערשיענע ברעשערע פאן
 ז. פרייליך, ספעציאליסט פיר ברוכ-
 ליידענדע אונד ערפינדער דער ק. פאט.
 באנדאווען, אין לעמבערג, גראדעצקא-
 גאסע 35.

כל חוד המכרה כבא ארי לימים אחרים

גאנזע פעטט

ראהעס אונד געקאכטעס פערזענדע
 טעגליך פרישעס
Juda Zins in Husiatyn (Galizien).
 פרייע אונד הכשרים מנדולי רכני זמנו
 זענדע אויף פערלאנגען.

רוסישער טהע

פאן קראנען 4 ביו 10 פער ק"ג
 לאזע און געפאקט. פיר צופרידענע-
 הייט ווירד גארנאמירט. ביי
L. Apermann, Brody.

ערשטע קראקויער מיט עלעקטרו-
 שער קראפט בעטריבענע

כשרה
דאמפה זעלכוואארעז

פאבריק

מיט דען בעסטען מאדערנסטען
 מאשינען. ערציגט שענע פרימא
 סאלאמי וועראנזער, ברוסט שינ-
 קען, קרענווירסטעל א. ז. וו. פער-
 זעהן מיט הכשר של הכיר"צ
 דפה. עמפיעהלט צו

בירגינסטען פרייווען.
 אויף פערלאנגען ווירד פרייו-
 קוראנטע עט הכשר איינגעשיקט.

Emanuel Glaser
 KRAKAU, Bozego-Ciata 8.

הוצאת הספר

עולמו

(קובץ ספרים יוצאים לפרקים — ע"ר
 שאלות עולמו העברי)

יצא לאור ספר ראשון

„עב הזרם“

מאת ד"ר יוסף הרוזנר.

מחירו 25 קאפ. עם פארטא 29 קאפ.
 המכירה הראשית נמסרה להכרת „אחיאסף“
 Verlag »ACHIASAF« Warschau
 Postfach Nr. 25,

גרעסטער טרעפער
 עווענט.
 600.000 מארק.

גליהם אנצייגע.

דיא געווינע
 גארנאמירט
 דער שטאט.

אינלאדונג צור בעטהייליגונג אן דען

געווינן-שאנסען

דער פאס שטאטע האמבורג גארנאמירטען גראסען געלד-לאטעריע אין וועלכער

9 מיליאנען 248,465 מארק

זיכער געוואונען ווערדען מיסען.

דיא הויפטגעווינע ריעויע פארטהיילאפמען געלד-לאטעריע זינר פאלגענדען
 נאמליך: דער גרעסטעגליכסטע געווינ איז 600,000 מארק:
 600,000 מארק

1 געווינ א	40,000 מארק	1 פרעמיע א	300,000 מארק
1 געווינ ב	30,000 " "	1 " " " "	200,000 " "
7 געווינע	20,000 " "	7 " " " "	60,000 " "
1 געווינ	15,000 " "	1 " " " "	50,000 " "
11 געווינע	10,000 " "	11 " " " "	45,000 " "
36 " " "	5,000 " "	36 " " " "	40,000 " "
103 " " "	3,000 " "	103 " " " "	35,000 " "
160 " " "	2,000 " "	160 " " " "	30,000 " "
437 " " "	1,000 " "	437 " " " "	100,000 געווינ
578 " " "	300 " "	578 " " " "	60,000 " "
185 " " "	200 " "	185 " " " "	50,000 " "

אין גאנצען ענטהאלט דיא לאטעריע, וועלכע אויס 7 קלאסען בעשטעהט, 94,000
 לאזע מיט 45,550 געווינען אונד 8 פרעמיען. זאדאסס נאהעצו דיא העלפטע
 אללער לאזע זיכער געווינען מוס.

דער גרעסטעגליכסטע געווינ 1-שטער קלאסע בעטראגט אים גליקליכסטען
 פאללע 50,000 M. שטייגט אין דער 2-טען קל. אויף 55,000 M. אין דער 3-טע
 אויף 60,000 M. אין דער 4-טען אויף 65,000 M. אין דער 5-טען אויף 70,000 M.
 אין דער 6-טען אויף 80,000 M. אין דער 7-טען אויף 600,000 M.

פיר דיא ערסטע קלאסע, דערען ציעהינג אנטליך פעטגעוועטע, קאסטעט :

- דאס גאנצע אריגינאללאז נור 6. — אדער קראנען 7. —
- דאס האלבע אריגינאללאז נור 3. — מארק 3.50 " " "
- דאס פיערטעל אריגינאללאז נור 1.50 מארק 1.75 " " "

דיא איינלאגען פיר דיא פאלגענדען קלאסען זאוויא דאס גענויע געווינ-פערזייכ-
 נים זינר אויס דעם אמטליכע, מיט שטאטסוואפפען פערזעהענען פערלאזונגס-
 פלאן ערויכטליך, דען איך אויף וואונש אים פאראויס גראטס אונד פראנקא צווערע.
 יערער דער בעטהייליגטען ערהעלט פאן מיר נאך שטאטסגעהאכטער ציעהונג
 זאפארט דיא אמטליכע ציעהינגסליסטע אונאויסגעפארדערט צוגעוואנדט.

דיא אויסצאהלונג אונד פערזענדונג דער געווינענדער

ערפאלגט פאן מיר דירעקט אן דיא אינטערעסענטען פראמפט אונד אונטער
 שטרענגסטער פערשווערענהייט.

בעשטעלונגען ערביטע פער פאסטאנווייזונג אדער אויך געגען נאכנאהמע.
 מאן ווענדע זיך דאהער מיט דען אויפטרעגען דער נאהעבעפאר-
 שטעהענדען ציעהונג האלבער. זאגלייך יעדאך ביז צום

1. נאוועמבער ד. י.

פערטרויענספאלל אן

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in HAMBURG.

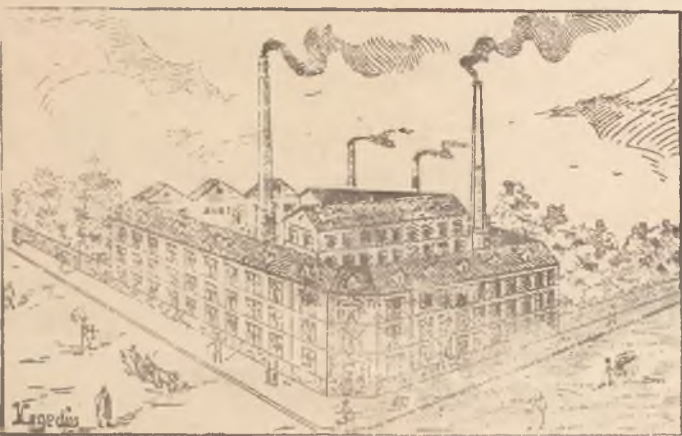
כסף חדיש = Argent plaque

אני שולח לכל קצוי ארץ ואיים רחוקים במחיר מצער, להתחרות נגד כל
 כתי חרושה, וכל החפץ לסחור ולראות שכר טוב בעמלו ישלח משאלותיו ישר
 בצירוף דמי קרימה על שמי

Jos. Kapelusz, Krakau

12 כפות, מולגות, או סכינים חדים 7 פל. 2 מנורות (Chandeliers) גבוהות
 27 צנטימטר 2.60 פל.; 29 צמ"מ 2.85 פל.; 32 צמ"מ 3 פל.; עם כוכב
 ציוני „מגן דוד“ 26 צ"ל יוהר; מפותחים ומצוירים וארוות או כוכבי ציון מוזהבים
 38 צמ"מ 4 פל.; בוס לקירוש מוזהב 70 צ"ל.; קנה בושם (Boîtes à psom)
 להברלה, מעשה רשת 65 צ"ל. עץ החיים לס"ת מוזהבים עם 12
 פעמונים 10.50 פל. כתר הורה, עטרת הפארת כלילת יופי 12 פל. מנורות
 לחנוכה הרבה מינים מן 1.50 עד 15 פל. וכן כל כלי הבית מינים הרבה
 סאר, הכל במקח השוה לסוחרים להשתבר בעין יפה. החפץ בכוס או קנה בשם
 לרוגמא ישלח המחיר ונוספות 18 צ"ל, יקבל החפצים חפשי בטוה. בכל מקום
 שהוא. אית מפותח 3 צ"ל. ואשר לא ייטב בעיני הקונה יקובל חזרה.

לתועלת רבים.
 רבים מתוך קוראינו שאלונו על אדות השאקאלאדע מפבריקאות שונות, שיצא עליה קול, שיש בה חשש שומן של חזיר או של נבלה וטרפה. ואחרי שאין ביד הסוחרים כתבי הבשרים על שאקאלאדע, חיששים קצת מן החרדים מפני מאכלות אסורים להשתמש בשאקאלאדע וינורו לגמרי. השיאלים בקשו מאתנו להמציא להם איזו פבריקה, המוציאה שאקאלאדע, שאין בה שום חשש אסור, כלומר, העשויה כלי שום תערובת שומן מן החי. על כן מרחנו לעשות הפצם, בקשנו וגם מציאנו. שלחנו הכילות שאקאלאדע מן הפבריקה של

Dr. JOHANN RUCKER & Co.
 (Commandit-Gesellschaft)
Chocolade-, Candifen-, Biscuits- u. Obstconserven-Fabrik
LEMBERG.

הסירנו את הפירמא מעליה, למען לא ינדע מאין היא, שלחנו אותה אל האינסטיטוט של הממשלה כלבוב ובבודפשט לבדיקת המאכלים בדרך חימי ושניהם מעידים פה אחד, כי בשאקאלאדע מהפבריקה הזאת אין שום תערובת שומן מן החי ולא כל חמר אחר הנותן מקום לספק, מלבד חמר הקאקאו והשומן הטבעי שלו עם הנפה. הפבריקה הזאת נכונה לשלם עשרים אלף כתר לאיש, אשר ימציא בשאקאלאדע שלה איזה שמץ שומן אחר, או דבר אסור אחר אף משתו והיא נוהגת לנו ולכל אדם אחר דשות, לשוב לבדוק את הסחורה בדרך חימי בכל עת וככל שעה. עדות האינסטיטוט האלה, הנדפסה בזה בכתבה ובלשונה, נאמנה בלי כל ספק בקפילא ובמסיח לפי המו והרוצים לשמש בשאקאלאדע כשרה, שאין עליה שום חשש אסור, נוכל ליעצם, לקנות רק את השאקאלאדע מהפבריקה הזאת של **Dr. Johann Rucker & Co.** וגם בלא זה נבון כי יבכרו אנשי גליציה את הפבריקה הזאת על פני כל הפבריקאות של חוץ לארץ, כי למה נוציא את הכסף מארצנו העניה לארצות עשירות, בעוד שיש פבריקה בגליציה, שאינה נופלת כשום סחורתה מפבריקאות בחוץ לארץ. עת לנו לעזוב את המשפט הקדום, לבכר המיד סחורת חוץ, אף שסחורה כזאת ממש נעשה בארצנו. מוציא לאור את המצפה.

תעודות האינסטיטוט של הממשלה לבדיקת מאכלים בדרך חימי.
Instytut chemiczny c. k. Uniwersytetu lwowskiego.
 L. 437. Lwów, dnia 4 stycznia 1906 r.
 Nadesłane przez administrację „Hamicpe“ w Krakowie czekolada, została poddana ścisłemu badaniu chemicznemu, z którego się okazuje, iż czekolada ta zawiera tylko kakao, cukier i tłuszcz roślinny. — Jakiegokolwiek bądź tłuszczu pochodzenia zwierzęcego nie zawiera wcale.
 Dyrekcya Instytutu chemicznego c. k. Uniwersytetu lwowskiego
Országos magy. kir. chemiai Intézet és központi vegykerületi állomás Budapest, II., Oszlop-utc.
 Z. 1804. Budapest, am 7. Dezember 1905.
 Die Untersuchung der eingesandten Chocolate ergab, dass dieselbe nur reines Pflanzenfett, also kein animalisches Fett enthält.
 Die Direction.

Nicht lesen
 allein, sondern probieren muss man die altbewährte medizinische **Steckpferd Lilienmilchseife** von **BERGMANN & Co.** Dresden und Tetschen a/E. vormals Bergmann's Lilienmilchseife (Marke 2 Bergmänner) um einen von Sommersprossen freien und weissen Teint, sowie eine zarte Gesichtsfarbe zu erlangen.
 Vorrätig à Stück 80 Heller in den meisten Apotheken, Droguerien Parfumerien und Friseurgeschäften.

Gründungsjahr 1877.
מעבעל-לאגער
ערשטען ראנגעס
 עמפיהלמ ויין רייך אסאדמי-ערשטעס לאגער פאן שלאף- עם שפייזע-זימער, סאלאן- עם העררענצימער- איינריכטיג- גען. נייעסמע פאסאן סאלדעסמע אויס- פיהרונג צו קאנקרענצלאזען פרייען.
Wolf Kaufmann, Lemberg,
Lukosinskigasse 4.
 וויי א ווי רייס נייעס מועזיאס.
 Wyd.: **Naftali Hof, S. M. Gaser.**
 Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer
 Drukiem S. L. Deutschera w Podgórzu

כשר'ה
פפלאנצען-בוטמער
 די אללער בעסמע ריינסמע פפלאנצען-בוטמער ערזעמט פאלשטעגריג שמאלץ עם נאטורבוטמער. אונטערשיידעט זיך פאן אנדערען עהנליכען פאבריקאציאנען דורך איהרען בוטמערארטיגען געשמאק, מארקע
„PRIMAOL“
 הכשר מבר"צ ר"ק קראקא. אויך שפע-ציאריסט אין טראקענעס אבסט-עקספארט.
S. Kragen, Podgórze.

וויר ברניגען היערמיט דעם פ. מ' פובליקום צור קענטניס, ראם דיע רענא-מידטע לעמבערגער
כשר-זעלכווארענפאבריק
 דער זיימא פאסטעט קאמפ. נונמעהר אין דען בעזיטץ דער פירמא
בלאנקשטיין ע"ז פרענהעל
 איבערגעגאנגען איז. די פאבריק איז יעצט מיט דען נייעסמען מאשינען פער-זעהן אונד ערצייגט די שענסמען סאלאמי, זאווי אלע פערשידענען זעלכווארען-סארטען צו ביליגסטען פרייען. שטעהט אונטער אויפזיכט דעם ביד"צ דפ"ה.
Blankstein & Frenkel,
Lemberg, ul. Gazowa 10.
 הויפט פיליאלען אין לעמבערג:
 קארל-לודוויג שטראסע 41, כאימוף 18
 באזשניצא 20.

ספור יצירת העולם
 בהסכמת עם הרעה כהשתלשלות הבריאה (Evolutionismus) ועם הדעה כאחדות מוחלטת ביקום ההבל (Monismus)
 מאת ד"ר שלמה רובין
 יצא זה עתה לאור בצורה נהדרת מאד. כל חובבי ספרי החכם הישיש יודו בעד הספר הנהדר הזה.
 מחירו כתר אחד.
ע"ז הדעת
 הוצאה שניה
 (ההוצאה הראשונה אינה כמציאות)
 שמות ותכן כל החכמות והמרעים למיניהם כתבניה ע"ז עם שרשיו וענפיו
 מאת ד"ר שלמה רובין
 תכן הספר מענין מאד לכל דורש מדע.
 המחיר 40 העלער עם המשלוח
 למו"ס ראבאמ.
 שני הספרים נמכרים אצל המו"ל:
Josef Fischer, Buchdruckerei, Krakau,
Grodgasse 62.

!!! הוראה עברית !!!
 הנני מקבל תלמידים להכיאים לירי שלמות בכל מקצועות השפה העברית, הן בתורה נביאים וכתובים, והן ברכוק השפה ובקריאה, בכתובה ובדבור. מאות תלמידי אשר למדו אצלי את השפה על בוריה הגם תעודתי היותר טובה.
שבת וואלקאווסקי
Miodowa 9.

נאה דורש
 כולל דרשות ובאורים בהנ"ך ואגרת, אשר דרש ויטיף הרב החכם הסופר והמטיף המהולל מו"ה בן-ציון אייזענשטאמ.
 בו דרשות לימים נוראים, לחגים ומועדים, לציוניות, לנשואין ולב"מ, אין ערוך לספר זה בין כל ספרי הדרוש.
 מחירו 50 סענטים.
 להשיגו אצל הר"ח המחבר ע"י כתבתו:
B. Eisenstadt, 78 Chrystiest
New-York, America.
 עם מחברים יחליף המחבר ספרי בספריהם.

שירי ציון
 65 שירים בעברית, שרגונית פולנית ואשכנזית. המחיר עם פירטו 50 הלר, בחו"ל 50 פפעינג. להקונים 10 אבזומפריים 20% רבט.
 לשירי ציון הנ"ל הופיע ג"ב אצלנו
קבי מננינות
 לשיר ולנגן בבנור, נדפס בתכלית ההדרו מעובר ע"י המנגן הירוע מר ה. עהרליך. המחיר עם פירטו 1 כתר, בחו"ל 1 מארק. המחיר ישלם מראש. מרקאות הפוסתה מתקבלות. — הכתבה.
Verein „Zion“ Nadwórna, Galizien